

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Gözünden 21. Yüzyıl Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenmeye Genel Bir Bakış*

A General View of Lifelong Learning with 21st Century Skills through the Perspective of Social Studies Teachers Candidates

Selda Aksüt¹, Feyzullah Ezer²

¹Sorumlu Yazar, Dr., selda.aksut@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-6128-7867>)

²Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, fezer@firat.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-5862-8541>)

Geliş Tarihi: 20.03.2024

Kabul Tarihi: 22.06.2025

ÖZ

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenmeye ilişkin bakış açısını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında 15 üniversitenin Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 120 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni ile yürütülmüştür. Araştırmada veriler görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiş ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini genel olarak başarılı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler olarak tanımladıkları tespit edilirken, yaşam boyu öğrenmeyi ise beşikten mezara kadar öğrenme şeklinde ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında ilişki olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili tüm gelişmeleri takip edebilmeleri, bu konuda bilinçlenebilmeleri ve farkındalıklarını geliştirmeleri, birbirleriyle etkileşim sağlayabilmeleri ve bilgi alışverişinde bulunabilmeleri için yurt içinde ve yurt dışında panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinlikler düzenlenebilir ve bu etkinliklere katılmaları teşvik edilebilir.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, öğretmen adayları, sosyal bilgiler, yaşam boyu öğrenme.

ABSTRACT

The purpose of the research is to determine the perspectives of social studies teacher candidates on 21st century skills and lifelong learning. The sample group of the study consisted of 120 first, second, third, and fourth-year preservice teachers who were studying in the Departments of Social Studies Education at the 15 university during the 2021-2022 academic year. The study was conducted with a phenomenological design the qualitative research designs. The data were obtained using the interview method and analyzed with content analysis. As a result of the study, it was determined that the preservice social studies teachers defined 21st-century skills as the skills that are generally needed to be successful, while they expressed lifelong learning as learning from cradle to grave. Also, the preservice social studies teachers stated that 21st-century skills were correlated with lifelong learning. National and international scientific activities such as panels, conferences, congresses, and symposiums can be organized for preservice teachers to follow all developments related to 21st-century skills and lifelong learning, to raise

*Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

and improve their awareness on this topic, to interact with each other, and to exchange information. They can be encouraged to attend these activities.

Keywords: 21st century skills, pre-service teachers, social studies, lifelong learning.

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler iletişimin artmasına, ulaşımın hızlanmasına, yaşam tarzının, bilginin, değer ve geleneklerin hızla değişmesine neden olmuştur (Gelen, 2002). İnsanların yaşanan gelişmeleri takip etmeleri, bu gelişmelere uyum sağlamaları ve gelişmeleri kendine faydalı olacak şekilde kullanmaları toplumların geleceği açısından son derece önemlidir (Tan & Temiz, 2003). 21. yüzyılda teknolojiye meydana gelen gelişmeler, hayatın bütün alanlarını etkilediği gibi eğitim sistemlerini de etkilemekte ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda yeniden biçimlendirmektedir (Güçlü, 2022; Hotaman, 2020). Bu doğrultuda yaşanan gelişmelerle beraber ihtiyaç duyulan bireyin niteliklerine ilişkin beklentilerde ve bireylere kazandırılması beklenen bilgi, beceri ve yeterliklerde değişimlerin olduğu görülmektedir (Cansoy, 2018; Deniz & Büyükalan Filiz, 2022). Eğitim alanında yaşanan bu değişim süreci iş hayatında çalışma koşullarının değişmesine, üst düzey becerilerinin önem kazanmasına ve toplumların birbirine daha fazla yakınlaşmasına neden olduğu gibi bireylerin bu değişime ayak uydurabilmeleri için bilgi ve becerilerini geliştirme zorunluluğu da ortaya çıkmaktadır (Aydın Çulha, 2022). Yaşanan gelişmeler sonucunda yeni nesillerden; gelenek ve değerlere sahip çıkma, bilgiyi çoğaltma ve yayma, teknolojik araçları verimli bir şekilde kullanma ve problem çözme gibi üst düzey becerilere ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliklere sahip olması istenmektedir (Uçak & Erdem, 2020). Bu koşullar doğrultusunda eğitim anlayışı içinde bulunduğu çağda yaşanan siyasi, sosyal, ekonomik ve felsefi gelişmelerden etkilenmekte ve bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak bireylerin 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler olmaları beklenmektedir (Aydın Çulha, 2022; Deniz & Büyükalan Filiz, 2022; Güçlü, 2022).

21. yüzyıl becerileri, bilgiyi yeni durumlara aktarılabilen veya uygulanabilen beceriler olarak tanımlanmaktadır. Aktarılabilen bilgi hem bir alandaki içerik bilgisi hem de soruları cevaplamak ve sorunları çözmek için bilgiyi nasıl, neden ve ne zaman uygulayacağına yönelik olan işlemsel bilgidir. Aktarılabilen bilginin boyutları (içerik ve işlemsel bilgi) “beceriler” olarak ifade edilmektedir (Pellegrino & Hilton, 2012). 21. yüzyıl becerileri, günümüzde toplumlar ve bireyler tarafından ihtiyaç duyulan “*üretkenlik, yenilikçilik, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı, girişimcilik, esneklik ve uyum*” gibi üst düzey becerileri (Topçu & Çiftçi, 2020, s. 95) ve bireylerden beklenen etkili iletişim kurabilme, işbirliği içinde çalışma, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarı olma, yaratıcı ve üretken olma, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme, öz-düzenleme becerileri (Kotluk & Kocakaya, 2015) olarak ifade edilmektedir.

Yaşanan hızlı gelişmeler neticesinde bireylerden beklenen bilgi ve becerilerin farklılaştığı görülmektedir. Bilginin sadece öğrenilmesi yeterli değil aynı zamanda bilginin nasıl öğrenildiği, içeriği ve uygulanması da önemlidir. Edinilen bilginin bireylere yaratıcılık, girişimcilik ve liderlik gibi beceriler kazandırması ve bu becerilerin 21. yüzyıl ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olması gerekmektedir. Bu yüzden neyi, nasıl öğrettiğinizin değeri dünyada önem kazandığı için 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu farklı çevrelerce araştırılmaktadır (Kotluk & Kocakaya, 2015). Eğitim, öğretim ve öğrenme ile ilgilenen dünya çapında birçok kişi, kurum ve kuruluş gelecekte bireylerde bulunması gereken 21 yüzyıl becerileri olarak ifade edilen becerilerin neler olabileceği konusunda çeşitli araştırmalar yapmıştır. 21. yüzyıl becerilerini tanımlayan kişi, kurum ve kuruluşlar içerisinde sunduğu kapsamlı çerçeve ile en yaygın kullanılan ve uluslararası kabul gören 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık platformunun hazırladığı “21. Yüzyıl Becerileri” çerçevesidir.

Amerika Birleşik Devletleri merkezli olan 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık (P21) olarak adlandırılan kuruluş öğretmenler, akademisyenler ve iş dünyasındaki liderlerin katkılarıyla öğrencilerin başarılı olması, iş hayatına ve günümüz koşullarına hazırlıklı olmaları için önemli olan bilgi, beceri, uzmanlık, okuryazarlık ve destek sistemlerini tanımlamış ve becerileri sınıflandırarak uluslararası kabul gören kapsamlı bir “21. Yüzyıl Becerileri” çerçeve oluşturmuştur (Partnership for 21st Century Skills [P21], 2019a). 21. yüzyıl öğrenme çerçevesi ile öğrencilerin iş hayatında ve günlük yaşamında başarılı olması için ustalaşması gereken bilgi, beceri ve uzmanlıklar verilmiştir. 21. yüzyılda bütün öğrencilerin temel konulara/derslere hâkim olması beklenmektedir. Okulların bu temel derslere odaklanması gerektiği gibi 21. yüzyılın disiplinlerarası temalarını bir araya getirerek akademik içeriğin çok daha iyi anlaşılmasını da sağlamalıdır. Becerilerin kazandırılmasına yönelik destek sistemler açıklanmıştır (P21, 2019b). 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık platformu 21. yüzyıl beceriler çerçevesi öğrenme ve yenilenme becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri, yaşam ve kariyer becerilerinden oluşmaktadır (P21, 2019a).

İnsanlar sürekli olarak yeni bilgi ve beceriler öğrenir. Öğrenen insanlar zamanla değişir ve gelişir. Zihinde başlayan bu değişim süreci daha sonra davranış ve tutumlara yansır. Bu yüzden yaşam boyu öğrenme giderek daha önemli hale gelmiştir (Güneş & Deveci, 2021). Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler toplumların ve bireylerin yaşamını her alanda etkilemektedir. Bu doğrultuda bireylerin toplumla uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri ve mesleği ile ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri kendini sürekli yenilemeleri ile mümkünken kendini yenilemeleri ise günümüzde son derece önemli olan yaşam boyu öğrenme ile mümkündür (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2001). Yaşam boyu öğrenme, yaş ve mekâna bağlı olmadan, her yaşta ve ortamda gerçekleşen, bireyin bilgi, beceri, tutum ve yeterliliklerini geliştirmeyi amaçlayan ve yaşam boyu devam eden her türlü öğrenme etkinliğidir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014; Samancı & Ocakçı, 2017). Bu öğrenme, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla yaşam boyu devam eden hem bir amaca yönelik hem de rastgele yapılan öğrenme faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır (Ersoy & Yılmaz, 2009). Yaşam boyu öğrenme kavramı ile öğrenmeye bakış açısı değişerek öğrenmenin her yaşta, her an ve her alanda gerçekleşebileceği görülmektedir. Yaşam boyu öğrenmede vurgulanan “beşikten mezara eğitim” sözünden öğrenmenin belirli bir zaman, mekân ve yaş ile sınırlı olmadığı, yaşamın bütün alanlarına yayıldığı ve sürekli olduğu anlaşılmaktadır (Keskinçelik Kara, 2021).

Yaşam boyu öğrenme, okulda gerçekleşen öğrenmeleri kapsadığı gibi okuldaki yaş ve mekân sınırlamalarına bağlı kalmadan her an ve her mekânda gerçekleşen öğrenme faaliyetlerini de kapsamaktadır (Bağcı, 2011). Yaşam boyu öğrenme sürecindeki öğrenme faaliyetleri öğrenmede fırsat eşitliği, kendini geliştirme ve profesyonel gelişim imkânı sunmaktadır (Tonbuloğlu, 2020). Bu nedenle, herkes için yaşam boyu öğrenme kavramı, okul öncesi eğitimden başlayan, örgün eğitimin zorunlu ve zorunlu sonrası dönemleri boyunca sürdürülen ve öğrenmelerin yaşam boyu devam ettiği bir süreci kapsamaktadır. Aslında yaşam boyu öğrenme okulda, üniversitede, evde, işyerinde, diğer eğitim kurumlarında, sosyal ve kültürel ortamlarda hem resmi hem de gayri resmi devam eden çok yönlü bir süreçtir (Aspin & Chapman, 2000). Yaşam boyu öğrenmenin, formal ve informal eğitim süreçlerini kapsadığı görülmektedir (Boztepe & Demirtaş, 2018; Erdamar, 2020; Erdamar vd., 2017; Kösterelioğlu, 2021).

Yaşam boyu öğrenme, bireylerin hayatının her alanında, her zaman ve farklı yöntemlerle sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinlikleri değiştiren, yaşanan bu değişimin öğrenme imkânları ile sürekliliğini sağlayan ve bu süreci bireylerin yaşamıyla ilişkilendiren bir yaklaşımdır (Yavuz Konokman & Ayçiçek, 2020). Yaşam boyu öğrenme, değişen ve gelişen yaşam şartlarına uyum sağlayabilmeyi, küreselleşen ekonomide insan gücünü doğru şekilde kullanabilmeyi, bilgi ve iletişim teknolojilerini her yere ulaştırabilmeyi, üretim ve hizmet alanlarında ihtiyaç duyulan bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirebilmeyi amaçlamaktadır (DPT, 2001).

21. yüzyılda değişen dünya algısı ve beklentisi bireylerin düşünce, kültür ve eğitim gibi farklı açılardan çok yönlü olmalarını zorunlu kılmaktadır (Altunbay, 2015). Bu doğrultuda yaşadığımız çağın ihtiyaçlarına uygun profile sahip bireyler yetiştirmek gerektiği ve bu bireyleri yetiştirmenin eğitim ile mümkün olduğu görülmektedir (Çiftçi & Bakar, 2020; İpekşen & Zorlu, 2022). Çünkü günümüz toplumlarının en önemli hedefi toplumların geleceği olan sağlıklı nesiller yetiştirmek ve yetiştirilen bu nesillerin donanımlı olmalarını sağlamaktır (Altunbay, 2015). Eğitim sistemlerinin gençleri, toplumsal ve ekonomik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan sosyalleşme biçimlerinden faydalanmalarına ve ekonomik kalkınmaya aktif bir şekilde katılmalarına imkân tanıyan 21. yüzyıl beceri ve yetkinlikleri ile donatması gerekmektedir (Ananiadou & Claro, 2009). Eğitim programları nesillerin eleştirel düşünen, problem çözen, işbirlikli öğrenen, iletişime açık, yeni teknolojileri kullanabilen ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmalarını sağlayarak yeni bilgi ve beceriler kazanmalarına ve yaşanan hızlı değişime ayak uydurmalarına katkıda bulunmaktadır (Aksoy, 2013). Eğitim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenler, 21. yüzyıl öğrenenlerini yetiştirmektedir. Bu yüzden 21.yüzyıl becerilerine sahip bireyleri yetiştirebilmek için öncelikle öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ve mesleki donanıma sahip olmaları gerekmektedir (Çelebi & Sevinç, 2019; Ecevit & Kaptan, 2021; Gürültü vd., 2018; Yalçın İncik, 2020). Ayrıca topluma yön veren öğretmenlerin kendini sürekli yenileyen, gelişmeleri takip eden ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları gerekmektedir (Bryce vd., 2000; Gültekin & Yazar, 2021; Yılmaz, 2016). Bu bilgiler doğrultusunda yaratıcı, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği gibi 21. yüzyıl becerilerine sahip, yaşanan değişimlere uyum sağlayabilen, gelişen teknolojiye ayak uydurabilen, özgüveni yüksek, günümüz koşullarına hazırlıklı yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirebilmek için öğretmenlerin eğitim alanındaki değişimleri takip eden, gelişime açık, kendini sürekli geliştiren, öğrenme sürecinde rol model olan, alanına ilişkin donanımlı, 21. yüzyıl becerilerine sahip yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları gerekmektedir.

Bireylere 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması, bireylerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin devamlılığını sağlaması ve bu doğrultuda mesleki gelişimlerinde başarılı olmaları açısından son derece önemlidir (Boe, 2013; Washer, 2007). Bireylerin yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazanmış yaşam boyu öğrenen bireyler olabilmeleri için 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler olmaları gerekmektedir (Kozikoğlu & Altunova, 2018). Ayrıca öğretmenlerin yaşam boyu eğilimleri arttıkça 21. yüzyıl becerileri öz yeterlik algılarının da artması beklenmektedir (Özdemir, 2022). Alanyazında da belirtildiği üzere, 21. yüzyıl becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini desteklediği, devamlılığını sağladığı ve tamamlayıcısı olduğu aynı zamanda yaşam boyu öğrenme sürecinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştiği söylenebilir. Bu durum iki kavramın ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğini göstermektedir.

21. yüzyıl becerileri ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili alan yazın incelendiğinde farklı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Fakat bu iki kavram arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların (Erdoğan, 2020; Korkmaz, 2019; Kozikoğlu & Altunova, 2018; Özdemir, 2022; Soruklu, 2022; Yalçın İncik, 2020) sınırlı sayıda olduğu söylenebilir. Bu çalışmalara bakıldığında, sosyal bilgiler öğretmen adayları ile ilgili doğrudan yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ülkemizin geleceği olan çocukların 21. yüzyıl becerilerine sahip ve öğrenme sürecini yaşam boyu sürdürebilen bireyler olabilmeleri için önemli bir sorumluluk üstlenen sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayların 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları ve kendini geliştiren yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları eğitim sistemimizin başarılı olması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu iki kavrama ilişkin görüşleri, geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adayları hakkında bilgi edinilmesi ve gelecekte atılması gereken adımlara yön verilebilmesi adına önemli görülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçların, alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenmeye ilişkin bakış açısını belirlemektir. Araştırmanın alt amaçlarını karşılayan araştırma soruları aşağıda yer almaktadır:

- Sosyal bilgiler öğretmen adayları, 21. yüzyıl becerilerini nasıl tanımlamaktadır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduklarına yönelik görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan becerilerin 21. yüzyıl becerilerini ne kadar desteklediği hakkında görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerilerinin önemine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik neler yapılması gerektiği hakkında görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adayları, yaşam boyu öğrenmeyi nasıl tanımlamaktadır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmenin hayatlarına nasıl katkı sağladığına ilişkin düşünceleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının mesleki alanda kendini geliştirmek için neler yaptıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydaları hakkında düşünceleri nelerdir?

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, günlük hayatımızda farkında olduğumuz veya farklı biçimlerde karşılaştığımız fakat derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız ve tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Olgubilim yaklaşımları insanların deneyimlerini nasıl algıladığına, betimlediğine, anlamlandırdığına ve deneyimi bilince nasıl dönüştürdüklerine odaklanmaktadır (Patton, 2014; Polatcan & Kılınç, 2018; Tutar & Erdem, 2020).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Adıyaman, Ankara, Balıkesir, Bursa Uludağ, Çukurova, Erzincan Binali Yıldırım, Fırat, Gazi, Kırşehir Ahi Evran, Marmara, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Recep Tayyip Erdoğan, Sivas Cumhuriyet ve Süleyman Demirel Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 120 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesi için araştırmanın amacına uygun olarak farklı aşamalarda farklı örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi ve amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki her bir evren birimi bir tabakaya ait olacak şekilde alt gruplara ayrılarak örneklemin her bir tabakadan ayrı ve bağımsız şekilde seçildiği örneklemedir (Gürbüz & Şahin, 2016; Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2007). Örneklem belirlenirken değişken olarak sosyo-ekonomik göstergelere göre belirlenen İstatistiki Bölge Birimleri

Sınıflandırması (İBBS) kullanılmış ve bu sınıflandırma doğrultusunda evren içinde alt tabakalar oluşturulmuştur. Türkiye’de bölgeler ve illeri arasında ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme süreci açısından farklılıklar olduğu görülmektedir (Arı & Hüyüktepe, 2019; Temiz, 2011). Bu doğrultuda Türkiye’de Bakanlar Kurulunun Kararı (28/08/2002 tarihli ve 2002/4720 sayılı) ile “*bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke genelinde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması*” tanımlanmıştır. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında 81 il “Düzy 3” olarak, Düzy 3 kapsamında yer alan ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller, bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklüklerine göre gruplandırılan 26 komşu il “Düzy 2” olarak ve Düzy 2’deki komşu illerin gruplandırılması sonucu 12 bölge “Düzy 1” olarak belirtilmiştir (Resmî Gazete, 2002). Yükseköğretim kurumundan (YÖK) alınan bilgiye göre 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye’de 129 devlet üniversitesi olduğu görülmektedir. Bu devlet üniversiteleri içerisinde Yükseköğretim Program Atlası verilerine göre Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı olan 64 devlet üniversitesi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın evrenini oluşturan Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı bulunan devlet üniversiteleri İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasındaki Düzy 1’de yer alan bölgelere göre 12 alt tabakaya ayrılmıştır. Bu bölgelerdeki üniversitelerin isimlerinin yer aldığı bir liste oluşturulmuş, listeye göre bölgelerdeki üniversiteler tek tek kağıtlara yazılarak ayrı torbalara koyulmuş ve her bir torbadan basit seçkisiz örnekleme yoluyla üniversite seçilmiştir. Çalışma grubunda yer alan üniversitelerin bölgelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Üniversitelerin Bölgelere Göre Dağılımı

Düzy 1	Üniversite
İstanbul	Marmara
Batı Marmara	Balıkesir
Ege	Pamukkale
Doğu Marmara	Bursa Uludağ
Batı Anadolu	Ankara
	Gazi
Akdeniz	Süleyman Demirel
	Çukurova
Orta Anadolu	Kırşehir Ahi Evran
	Sivas Cumhuriyet
Batı Karadeniz	Ondokuz Mayıs
Doğu Karadeniz	Recep Tayyip Erdoğan
Kuzeydoğu Anadolu	Erzincan Binali Yıldırım
Ortadoğu Anadolu	Fırat
Güneydoğu Anadolu	Adıyaman

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunda Batı Anadolu, Akdeniz ve Orta Anadolu bölgelerinden ikişer üniversite yer alırken, diğer bölgelerden birer üniversite olmak üzere çalışma grubunda toplam 15 üniversite yer almaktadır.

Maksimum çeşitlilik örnekleme, araştırılan konuyla ilgili olarak kendi içinde birçok benzerliği ve farklılığı barındıran durumları bulup tanımlamayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2013; Patton, 2014; Tutar & Erdem, 2020). Bu örnekleme araştırmanın amacına göre belirlenen farklı durumlar arasında bulunan ortak veya ayrılan yönlerin ortaya çıkartılarak

problemin daha geniş açıdan betimlenmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2013). Nitel araştırmalarda örnekleme belirlemek için öncelikle sınırları çizmek gerekir. Bu doğrultuda belirlenen zaman ve imkânlar dâhilinde çalışılabilecek, araştırma soruları ile bağlantılı olan ve araştırılan konuyla ilgili örnekleri içeren durumlar tanımlanmalıdır. Araştırmanın sınırları çizildikten sonra araştırmayı destekleyen temel süreç ve yapıları gösteren bir çerçeve belirlenmelidir (Miles & Huberman, 2016). Araştırmacı tarafından çalışma grubunu belirlemek için araştırmanın sınırları çizildikten ve çerçevesi belirlendikten sonra araştırmada orijinal ve farklı fikirler gelmeye kadar veri toplanmaya devam edilmiştir. Katılımcılardan yeni görüşler gelmediği ve yeterli veri toplandığı kanaatine varıldığı zaman görüşmeler tamamlanmıştır. Araştırmada çalışma grubu önceden belirlenmiş olmasına rağmen saha çalışması başladıktan sonra bu süreç geliştirilmiştir. Öğretmen adaylarının üniversite, sınıf düzeyi ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Üniversite	Sınıf Düzeyi				Toplam
	1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf	
Adıyaman Üniversitesi	2	2	2	2	8
Ankara Üniversitesi	2	2	2	2	8
Balıkesir Üniversitesi	2	2	2	2	8
Bursa Uludağ Üniversitesi	2	2	2	2	8
Çukurova Üniversitesi	2	2	2	2	8
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	2	2	2	2	8
Fırat Üniversitesi	2	2	2	2	8
Gazi Üniversitesi	2	2	2	2	8
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	2	2	2	2	8
Marmara Üniversitesi	2	2	2	2	8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	2	2	2	8
Pamukkale Üniversitesi	2	2	2	2	8
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	2	2	2	2	8
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2	2	2	2	8
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	2	2	2	8
Toplam	30	30	30	30	120

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya belirtilen üniversitelerde 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören her sınıf düzeyinden 15’i kadın ve 15’i erkek olmak üzere toplam 30 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan 120 öğretmen adayından 60’ını kadın öğretmen adayları ve 60’ını erkek öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerinin sınıf düzeyinin ve cinsiyetin eşit dağılım göstermesine dikkat edilmiştir.

2.3.Verİ Toplama Aracı

Araştırma verileri görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Görüşme, belli bir amaç doğrultusunda görüşmecinin hazırladığı soruları sorduğu ve görüşülen kişinin cevapladığı iletişim sürecidir (Altunışık vd., 2002; Bal, 2001; Büyüköztürk vd., 2013; Cansız Aktaş, 2019; Kuş, 2009; Teddlie & Tashakkori, 2020). Görüşme, olgubilim araştırmalarında kullanılan önemli bir veri toplama aracıdır. Görüşmelerin araştırmacıya sağladığı etkileşim ve esneklik araştırmacının olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmasını sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, sabit seçenekli cevaplamayı ve araştırılan konuyla ilgili derinlemesine bilgi edinmeyi

sağlayan görüşmelerdir (Büyüköztürk vd., 2013). Bu görüşmelerde, araştırmacı görüşme sorularını görüşmeden önce hazırlar ama görüşme sürecinde hazırladığı soruları düzenleme ve sıralamasını değiştirme esnekliğine sahiptir (Ekiz, 2003; Cohen vd., 2021). Görüşme formu yaklaşımı, görüşme sırasında kontrol listesi kullanılarak farklı kişilerden benzer konulara yönelik bilgi alınması amacıyla hazırlanan formlardır (Avcı, 2008; Tutar & Erdem, 2020).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken öncelikle alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik 11 sorudan oluşan taslak görüşme formu hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan bu form beş alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Görüşme formu uzman görüşleri doğrultusunda tekrar gözden geçirilerek bazı sorular düzeltilmiş ve 11 sorudan oluşan form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu asıl uygulamadan önce uygulanacağı hedef grubu temsil eden 8 öğretmen adayı ile pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonunda öğretmen adaylarının anlamadığı ya da farklı anlaşılan herhangi bir soru olmadığı ve görüşmelerin 15-20 dakika arasında tamamlandığı belirlenmiştir. Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan 11 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

2.4. Araştırma Süreci

Araştırmada Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (21/12/2020 tarihli 430871 sayılı kararı) izin alındıktan sonra Fırat Üniversitesi tarafından veri toplama sürecinin yürütülebilmesi için çalışma grubundaki üniversitelerden gerekli izinler alınmıştır. Bu izinler alındıktan sonra veri toplama sürecinin yürütüleceği üniversitelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanları ile görüşülerek araştırmanın konusu, amacı, veri toplama sürecinin nasıl yapılacağı ve ne kadar sürede tamamlanacağı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca verilerin toplanacağı uygun gün ve saatler belirlenmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği 2021-2022 eğitim öğretim yılının güz döneminde yaşanan Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçilmesiyle araştırmacı çalışma grubunda yer alan 15 üniversitede veri toplama sürecini kendisi yönetmiştir. Verilerin toplanması için araştırmacı görüşmelerin yapılacağı üniversitelere belirlenen günlerde gitmiş ve veri toplama sürecini yönetmiştir. Görüşmelerin dersler aksatılmayacak şekilde yapılabilmesi için uygun zamanlar belirlenmiştir. Araştırmada görüşmeler, araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır.

Araştırmacı, katılımcılarla görüşmelere başlamadan önce kendini tanıtmış, araştırmanın konusu, amacı hakkında açıklama yapmış ve elde edilecek bilgilerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgi vermiştir. Katılımcılar görüşme sonuçlarının sadece araştırma kapsamında bilimsel amaçla kullanılacağı ve görüşme süresince vereceği bilgilerin tamamının gizli tutulacağı bu çalışma dışında başka hiç kimse ile paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilerle çalışılmıştır. Görüşmeler, araştırmanın yürütüldüğü üniversitelerdeki uygun mekânlarda yapılmıştır.

Görüşmeler katılımcılar ile bireysel olarak yapılarak araştırma soruları ile ilgili daha detaylı bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılarla yürütülen görüşmeler 15-20 dakika arasında tamamlanmıştır. Yapılan görüşmelerin güvenilirliğini ve objektifliğini sağlamak adına görüşmeler katılımcıların izniyle ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve isterlerse kayıtların tamamının kendilerine de verilebileceği belirtilerek görüşmenin katılımcı açısından daha rahat geçmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık olarak üç aylık sürede tamamlanmıştır. Görüşme kayıtların dökümü analiz için kullanılmıştır. Görüşmeler yapıldıktan sonra araştırma verilerin çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. Analizler yapıldıktan sonra bulgular yorumlanmış ve araştırma sonuçları raporlanmıştır.

2.5.Verilerin Analizi

Araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu analiz, insan davranışlarını ve doğasını anlamaya çalışan özellikle sosyal bilimlerde kullanılan bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2013). İçerik analizi, materyallerin kapsadığı mesajı, anlam veya dilbilgisi bakımından sınıflandırma, sayısallaştırma ve çıkarım yapma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yaklaşımdır (Tavşancıl & Aslan, 2001, s. 22).

Araştırma verilerinin (görüşmeler) değerlendirilmesi için nitel veri analiz programı kullanılmıştır. İçerik analizinde görüşme, gözlem ve doküman aracılığıyla toplanan nitel verilerin analiz sürecinde öncelikle veriler kodlanır daha sonra temalar belirlenir, belirlenen kod ve temalar düzenlenir ve son olarak bulgular yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu doğrultuda araştırma verileri yazıya geçirilmiş ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler araştırma soruları, araştırmanın amacı ve kavramsal çerçevesi dikkate alınarak incelenmiş ve anlamlı veri birimlerine ayrılmıştır. Alan yazından hareketle bu anlamlı veri birimlerini tanımlayan kısa kodlar verilmiştir. Araştırmada yer alan her bir araştırma sorusu kodlandıktan sonra, bir kod listesi hazırlanarak verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde kullanılmıştır. Yapılan bu kodlardan yola çıkarak kodlar arasındaki ilişkilere ve ortak yönlere dikkat edilerek kodlar bir araya getirilmiş, belirli kategoriler altında toplanarak geçici temalar oluşturulmuştur. Bu temalar oluşturulurken temaların altındaki verilerin anlamlı bir bütün oluşturmasına ve araştırmadaki temaların verileri anlamlı bir şekilde açıklamasına dikkat edilmiştir. Oluşturulan geçici temalar kontrol edilerek kesinleştirilmiştir. Temalar kesinleştirildikten sonra temalar arasındaki ilişkiler belirlenmiş ve temalar araştırma sorularıyla ilişkilendirilmiştir. Daha sonra oluşturulan kodlara ve temalara göre veri seti düzenlenmiştir. Kod ve temalar betimlenmiş, anlaşılır bir şekilde tanımlanmış, elde edilen bulgular doğrudan alıntılar aracılığıyla örneklendirilmiş, açıklanmış, yorumlanmış ve modeller halinde sunularak görselleştirilmiştir. Ayrıca temalara ilişkin katılımcı görüşleri, doğrudan alıntılarla verildiği gibi katılımcılara ait kişisel bilgiler, ÖA.1(K/E), (1. Öğretmen adayı, Kadın/Erkek) şekilde kodlamalarla verilmiştir. İçerik analizinin en son aşamasında bulgular yorumlanmış ve araştırma sonuçları raporlanmıştır.

Araştırmada inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik stratejileri kullanılarak geçerlik ve güvenirlik sağlanmaktadır (Lincoln & Guba, 1985). İnandırıcılık için katılımcı teyidi ve uzman incelemesi, aktarılabilirlik için amaçlı örnekleme ve ayrıntılı betimleme, teyit edilebilirlik için teyit incelemesi ve tutarlık için tutarlık incelemesi yapılarak araştırmanın geçerliğinin ve güvenirliğinin sağlandığı söylenebilir (Erlandson, Harris, Skipper & Allen, 1993, akt. Yıldırım & Şimşek, 2016).

Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanması gerekmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ayrıntılı bir şekilde raporlanması ve sonuçlara nasıl ulaşıldığının detaylıca açıklanması geçerliğin sağlanması açısından önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada geçerliği sağlamak için araştırma verileri anlaşılır bir şekilde tanımlanmış, doğrudan alıntılar aracılığıyla örneklendirilmiş, modellerle görselleştirilmiş ve bulgulara ayrıntılı şekilde raporlanmıştır. Ayrıca araştırma sonuçlarına nasıl ulaşıldığı detaylıca açıklanmıştır.

Nitel araştırmalarda güvenirlik, araştırma bulgularının gerçeği göstermesi anlamına geldiği gibi farklı zamanlarda ya da farklı kişiler tarafından yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılması anlamına da gelmektedir (Ekiz, 2020). Araştırmanın güvenirliğini sağlamak ve verilerin kodlanmasında karşılaşılabilecek bireysel etkileri ortadan kaldırmak amacıyla veriler uzman ve araştırmacı tarafından farklı zamanlarda birbirinden bağımsız şekilde değerlendirilerek, ilk kodlama (ön kodlama) yapılmış ve bir hafta sonra kodlanmamış görüşme verileri tekrar değerlendirilerek ikinci kodlama (yeniden kodlama) yapılmıştır. Araştırmada hem kodlayıcıların kendi içindeki hem de kodlayıcılar arasındaki uyumu belirlemek için araştırmanın güvenirliği Miles ve Huberman'ın (2016) güvenirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın kodlayıcılarının kendi içindeki güvenilirlik değeri uzman için % 92 ve araştırmacı için % 94 olarak hesaplanmış ve kodlayıcılar arası güvenilirlik değeri ise % 95 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kodlayıcıların kendi içindeki ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği % 90 olmalıdır (Miles & Huberman, 2016). Saban'a (2009) göre de araştırmalarda, kodlayıcılar arasındaki uyumun % 90 ve üzerinde olması güvenilirliğin sağlandığını göstermektedir. Buradan hareketle araştırmada hem kodlayıcıların kendi içindeki hem de kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin % 90 üzerinde olması güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğunun kanıtıdır. Yapılan analizlerden elde edilen veriler alan yazından hareket edilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR

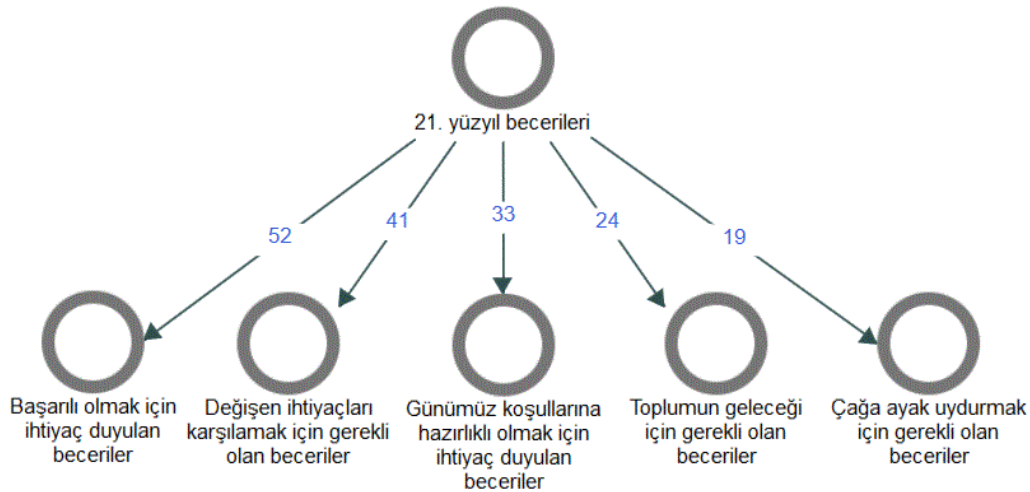
Bu bölümde görüşme verilerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl becerilerine ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1

21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Model

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde; 21. yüzyıl becerilerini en fazla “başarılı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler” olarak ifade ettikleri görülmektedir. 21. yüzyıl becerilerine yönelik tespit edilen diğer temalar; “değişen ihtiyaçları karşılamak için gerekli olan beceriler”, “günümüz koşullarına hazırlıklı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler”, “toplumun geleceği için gerekli olan beceriler” ve “çağa ayak uydurmak için gerekli olan beceriler” şeklinde ifade edilmiştir.

21. yüzyıl becerilerini “başarılı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler” teması ile ilişkilendiren **ÖA.1(K)** “21. yüzyıl becerileri günlük, sosyal, eğitim hayatında ve meslek hayatında daha başarılı olabilmemiz için ihtiyaç duyduğumuz yaratıcılık, eleştirel düşünme, teknoloji okuryazarlığı, öz yönetim ve girişimcilik gibi becerilerdir.” cümlesiyle 21. yüzyıl becerilerini kişisel, sosyal, eğitim ve mesleki alanda başarılı olmayı sağlayan beceriler olarak ifade etmiştir. 21. yüzyıl becerilerini “değişen ihtiyaçları karşılamak için gerekli olan beceriler” temasıyla açıklayan **ÖA.36(E)** “Ülkemizde ve dünyada yaşanan hızlı gelişmelere ve değişimlere ayak uydurabilmemiz ve değişen ihtiyaçlarımızı karşılayabilmemiz için hayati önem taşıyan

beceriler olarak ifade edebilirim.” cümlesiyle gelişen ve değişen dünyada ihtiyaçlarında değiştiğini ve 21. yüzyıl becerilerinin bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğunu vurgulamıştır. “Günümüz koşullarına hazırlıklı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler” temasını ifade eden **ÖA.61(K)** “21. yüzyıl becerilerini, günümüzde değişen hayat koşulları ile birlikte bu koşullara hazırlıklı olmamızı sağlayan beceriler olarak tanımlayabilirim. Örnek vermem gerekirse koronavirüs gibi ölümcül bir salgın karşısında teknolojinin her alanda hayatımıza daha fazla girmesi yani bizim yaşadığımız bu koşullara hazırlıklı olmamızı sağlayan becerilerdir.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Katılımcı 21. yüzyılda hayat koşullarının değiştiğini, bu değişime hazırlıklı olmak gerektiğini ve bu koşullara hazırlıklı olmayı sağlayan becerilerin 21. yüzyıl becerileri olduğunu dile getirmiştir.

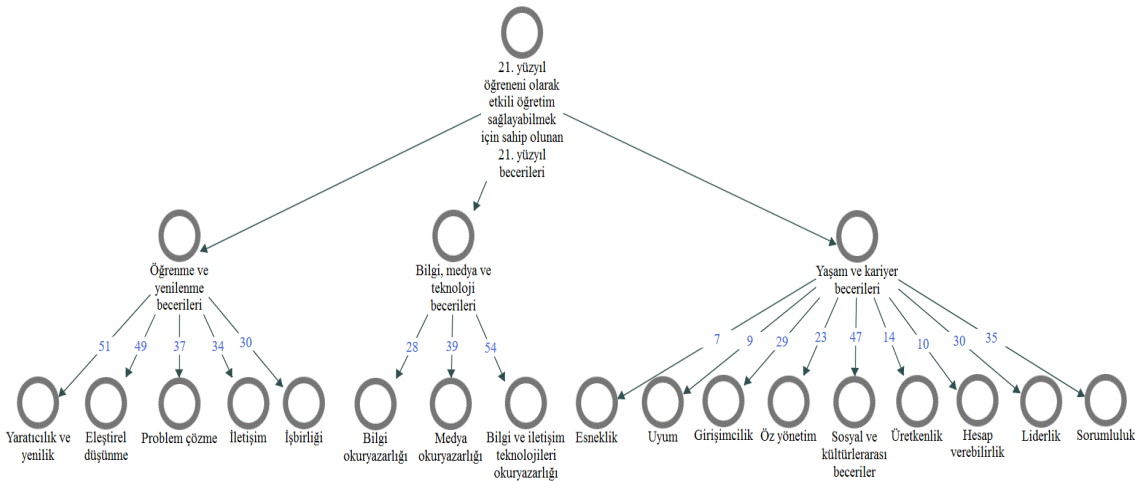
21. yüzyıl becerilerini bazı katılımcılar “toplumun geleceği için gerekli olan beceriler” teması ile ifade etmiştir. Bu temayı **ÖA.23(K)** “Bence bireysel ve toplumsal ilerlemeyi sağlamamız yani toplumun geleceği için ihtiyaç duyduğumuz yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı gibi becerilerdir.” cümlesiyle açıklamıştır. “Çağa ayak uydurmak için gerekli olan beceriler” temasıyla ilgili düşüncesini **ÖA.50(E)** “Teknoloji çağında yaşadığımız düşünüldüğünde bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip edebilmemiz ve yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmemiz için gereksinim duyduğumuz bütün becerileri 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlayabiliriz.” cümlesiyle belirtmiştir. Aslında yaşanan çağın kendine göre farklı gelişmeleri ve değişimleri de beraberinde getirdiği bu doğrultuda çağa ayak uydurmayı sağlayan becerilerin 21. yüzyıl becerileri olduğu belirtilmiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için sahip olunan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2

21. Yüzyıl Öğreneni Olarak Etkili Öğretim Sağlayabilmek İçin Sahip Olunan 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Model

Öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için sahip oldukları 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, “öğrenme ve yenilenme becerileri (ÖYB)”, “bilgi, medya ve teknoloji becerileri (BMTB)” ve “yaşam ve kariyer becerileri (YKB)” olmak üzere üç temaya ayrıldığı belirlenmiştir.

21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için sahip olunan 21. yüzyıl becerileri, ÖYB içerisinde yer alan “yaratıcılık ve yenilik” kategorisiyle ilişkilendiren **ÖA.25(K)** “*Etkili bir öğretim sağlayabilmek için yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği, medya okuryazarlığı, girişimcilik, sosyal beceriler, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı gibi birçok 21. yüzyıl becerisine sahip olduğumu düşünüyorum. Mesela yaratıcı fikirler geliştirebilen, farklı düşünme tekniklerini kullanabilen, sürekli araştıran, yenilikleri ve güncel gelişmeleri takip eden biri olduğum için yaratıcılık becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.*” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “Eleştirel düşünme” kategorisini ifade eden **ÖA.67(K)** “*21. yüzyıl becerilerin hepsine olmasa da bazılarına sahip olduğumu düşünüyorum. Özellikle günlük yaşamımda eleştirel düşünmeyi benimsediğim kanısındayım. Kendi düşüncelerimi ve çevremdeki kişilerin düşüncelerini dikkate alarak olayları anlamaya çalışan ve hayatı sorgulayan bir yapıya sahibim.*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Katılımcılardan biri “problem çözme” kategorisi ile ilgili düşüncesini **ÖA.48(E)** “*Problem çözme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum çünkü günlük yaşamımda ya da eğitim hayatımda karşılaştığım problemlere yaratıcı ve mantıklı çözümler bulabiliyorum. Ayrıca karşılaştığım zorluk ve engellerin üstesinden gelebilmek için elimden geleni yapıyorum.*” cümlesiyle belirtmiştir. “İletişim” kategorisiyle ilgili görüşünü açıklayan **ÖA.5(K)** “*21. yüzyıl becerileri arasında yer alan iletişim ve işbirliği becerilerine de sahibim. İnsanlarla etkili iletişim kurabildiğimi, duygu ve düşüncelerimi çevremdekilere aktarabildiğimi, karşımdaki kişiler ile empati kurabildiğimi ve onları etkin bir şekilde dinleyebildiğimi düşünüyorum.*” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “İşbirliği” kategorisiyle ilgili **ÖA.58(E)** “*Ben normal yaşamımda ve eğitim ortamında ortak bir hedefe ulaşabilmek için takım arkadaşlarımla işbirliği içinde çalışırım. Çünkü takım arkadaşlarıma saygılı davranan, sorumluluk almaktan kaçmayan, çalışmaya istekli ve uyumlu şekilde çalışan biriymişim.*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Etkili öğretim sağlayabilmek için sahip olunan 21. yüzyıl becerilerini bazı katılımcılar BMTB içerisindeki “bilgi okuryazarlığı” kategorisi ile ifade etmiştir. Bu kategoriye **ÖA.35(K)** “*Değişimin hızla yaşandığı 21. yüzyılda yaşadığımız için zaten bilgi okuryazarı olmak zorundayız. Ben doğru bilgiye ulaşmak için farklı kaynakları araştıran, istediğim bilgiye ulaşan, ulaştığım bilgiyi sorgulayan ve öğrendiğim bilgileri hayatımda kullanabilen biriyim.*” cümlesiyle ifade etmiştir. “Medya okuryazarlığı” kategorisiyle ilgili görüşünü **ÖA.93(K)** “*Medya okuryazarım çünkü medya araçlarını kullanabildiğimi ve medyadan gelen mesajları doğru şekilde anladığımı düşünüyorum.*” cümlesiyle belirtmiştir. “Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı” kategorisiyle ilgili düşüncesini açıklayan **ÖA.16(E)** “*Teknolojinin hızlı değiştiği günümüzde yaşadığımız gelişmeleri takip edebilmemiz ve hayata uyum sağlayabilmemiz için özellikle Covid 19 salgını yüzünden evlere kapandığımız bir dönem yaşadığımız için bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarı olmamızın önemli olduğunu düşünüyorum. Teknolojik araçları kullanma açısından donanımlı olduğumu, yeni teknolojileri takip etme ve uyum sağlayabilme konusunda yeterli olduğumu düşünüyorum.*” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir.

21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için sahip olunan 21. yüzyıl becerileri, YKB içerisindeki “esneklik ve uyum” kategorisiyle ilişkilendiren **ÖA.8(E)** “*Esneklik ve uyum becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum. Çünkü üniversitede yaptığımız çalışmalarda grup arkadaşlarımla esnek ve uyumlu bir şekilde çalışabiliyorum. Ayrıca değişen yaşam koşullarına ve yaşanan gelişmelere hızlıca adapte olabiliyorum.*” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır. “Girişimcilik” kategorisini açıklayan **ÖA.6(E)** “*Hedeflerimin ve hayallerimin peşinden giden, kafaya koyduğum herhangi bir şeyi yapmak için istekli, risk almaktan çekinmeyen, yaptığım her işin sorumluluğunu alan, kendimi sürekli motive eden, özgüveni yüksek ve değişiklikleri uyum sağlayabilen girişimci biriyimdir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Öz yönetim” kategorisini ifade eden **ÖA.111(K)** “*Kendi hedeflerimi belirleyebildiğimi, zamanı verimli şekilde kullandığımı ve başkasının gözetimi olmadan kendi kendine öğrenen biri olduğumu düşündüğüm için öz yönetim becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Sosyal ve kültürlerarası beceriler”

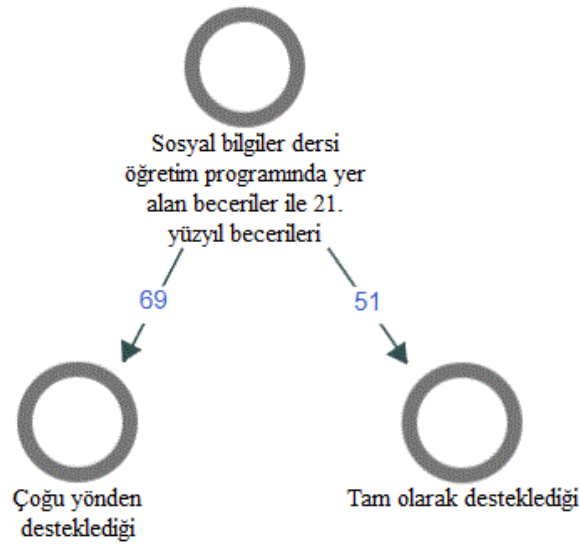
kategorisini açıklayan **ÖA.77(K)** “Sosyal ve kültürel açıdan farklılıkları olan insanlarla çalışabildiğim gibi farklı fikir ve değerlere karşı açık görüşlü ve saygılı biriyimdir. Bu yüzden sosyal ve kültürel becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “üretkenlik ve hesap verebilirlik” kategorisiyle ilgili düşüncesini **ÖA.115(K)** “Ayrıca üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerini kazandığım düşüncesindeyim. Böyle düşünmemin nedeni yaptığım çalışmalarda farklı sonuçlar ve ürünler ortaya koyabilen ve çalışmalar hakkında şeffaf bir şekilde bilgi verebilen bir kişi olduğum için...” cümlesiyle belirtmiştir. “Liderlik ve sorumluluk” kategorisi ile ilgili düşüncesini belirten **ÖA.89(K)** “Aynı zamanda liderlik ve sorumluluk becerilerin bende olduğunu düşünüyorum. Çünkü ben görev ve sorumluluklarımı başarıyla yerine getirebilmek için elimden gelenin her zaman fazlasını yapmaya çalışırım, daha iyi bir dünyada yaşayabilmek için toplumsal sorumluluklarımın farkındayım ve katıldığım ekip çalışmalarında liderlik vasıflarına sahip olduğum için genelde ekibe liderlik ederim.” şeklinde açıklama yapmıştır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan beceriler ile 21. yüzyıl becerilerine ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler ile 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Model

Şekil 3 değerlendirildiğinde; katılımcıların, programdaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerini “çoğu yönden desteklediği” ve “tam olarak desteklediği” şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ayrıca en fazla yüklemenin altmış dokuz yükleme ile “çoğu yönden desteklediği” temasına yapıldığı belirlenmiştir.

Programdaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerini ne kadar desteklediğini “çoğu yönden desteklediği” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.20(E)** “Sosyal bilgiler dersi öğretim programında bulunan temel becerilerin birçok açıdan 21. yüzyıl becerilerini desteklediği kanısındayım. Fakat 21. yüzyıl becerilerinin daha kapsamlı ve sistematik bir şekilde programda yer alması gerekir.” cümlesiyle görüşünü belirtirken, diğer katılımcı **ÖA.30(E)** “Programdaki becerilerin, 21. yüzyıl becerilerini çoğu yönden desteklediğini ama tam olarak desteklemediğini düşünüyorum. Bu yüzden 21. yüzyıl becerilerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programına daha fazla entegre

edilmesi gerekiyor.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki 27 temel becerinin, 21. yüzyıl becerilerini çoğu yönden desteklediği vurgulanmıştır.

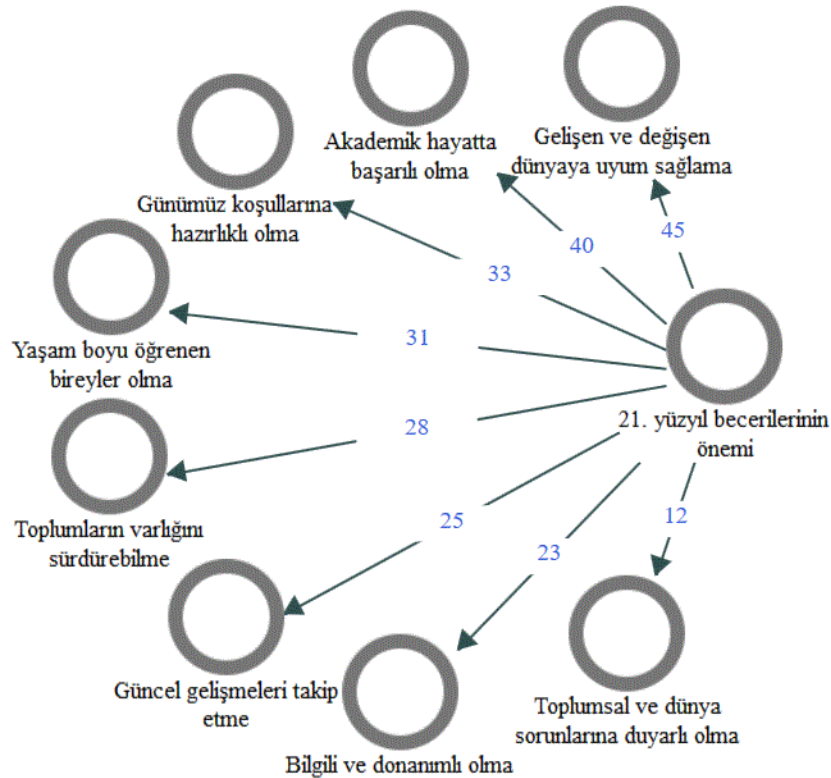
Programındaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerini ne kadar desteklediğini “tam olarak desteklediği” temasıyla açıklayan **ÖA.9(K)** “*Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan 27 becerinin, 21. yüzyıl becerileri ile uyumlu ve aynı amaca yönelik olduğu için tam olarak desteklediğini düşünüyorum. Ayrıca sosyal bilgiler dersi öğretim programında bulunan temel becerilerin, 21. yüzyıl becerilerine uygun olarak hazırlandığını biliyorum.*” cümlesiyle düşüncesini belirtirken, diğer katılımcı **ÖA.63(K)** “*Öğretim programındaki becerilerin, 21. yüzyıl becerilerini her yönüyle desteklediğini düşünüyorum. Çünkü programındaki yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık gibi beceriler ile 21 yüzyıl becerileri aynı olduğu gibi diğer becerilerde birbirini kapsayıcı niteliktedir.*” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki 27 temel becerinin, 21. yüzyıl becerilerini birbiri ile uyumlu, kapsayıcı ve amaçları aynı olduğu için tam olarak desteklediği belirtilmiştir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl becerilerinin önemine ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4

21. Yüzyıl Becerilerinin Önemine İlişkin Model

Öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, 21. yüzyıl becerilerinin önemine ilişkin en fazla yüklemenin “gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlama” temasına yapıldığı belirlenirken, diğer temaların ise “akademik hayatta başarılı olma”, “günümüz koşullarına hazırlıklı olma”, “yaşam boyu öğrenen bireyler olma”, “toplumların varlığını sürdürebilme”,

“güncel gelişmeleri takip etme”, “bilgili ve donanımlı olma” ve “toplumsal ve dünya sorunlarına duyarlı olma” şeklinde sıralandığı belirlenmiştir.

21. yüzyıl becerilerinin önemini “gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlama” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.74(E)** “*Günümüzde bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler sonucunda yaşam tarzının da değişmesi ile beraber gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmek için yardımcı olan 21. yüzyıl becerilerinin hayati derecede önemli olduğunu düşünüyorum.*” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “Akademik hayatta başarılı olma” temasını açıklayan **ÖA.41(K)** “*Bence bu becerileri kazanmış olmamız akademik hayatımızda daha başarılı olabilmemiz ve profesyonel kariyerlerimiz için çok önemli...*” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. “Günümüz koşullarına hazırlıklı olma” temasını ifade eden **ÖA.40(E)** “*Teknolojik gelişmeler, toplumsal hayatta yaşanan değişimler, iş hayatında ortaya çıkan yeni koşullar, değişen ekonomik talepler ve eğitimdeki gelişmeler sonucunda günümüzde yaşanan bu koşullara hazır olabilmemiz için 21. yüzyıl becerilerinin hayati önem taşıdığını düşünüyorum.*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Yaşam boyu öğrenen bireyler olma” temasını açıklayan **ÖA.119(K)** “*Toplumlarda her alanda başarılı ve yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesi için yaratıcılık, iletişim, işbirliği, problem çözme, eleştirel düşünme, teknoloji ve medya okuryazarlığı, girişimci, üretken, öz yönetim vb. gibi 21. yüzyıl becerilerinin önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

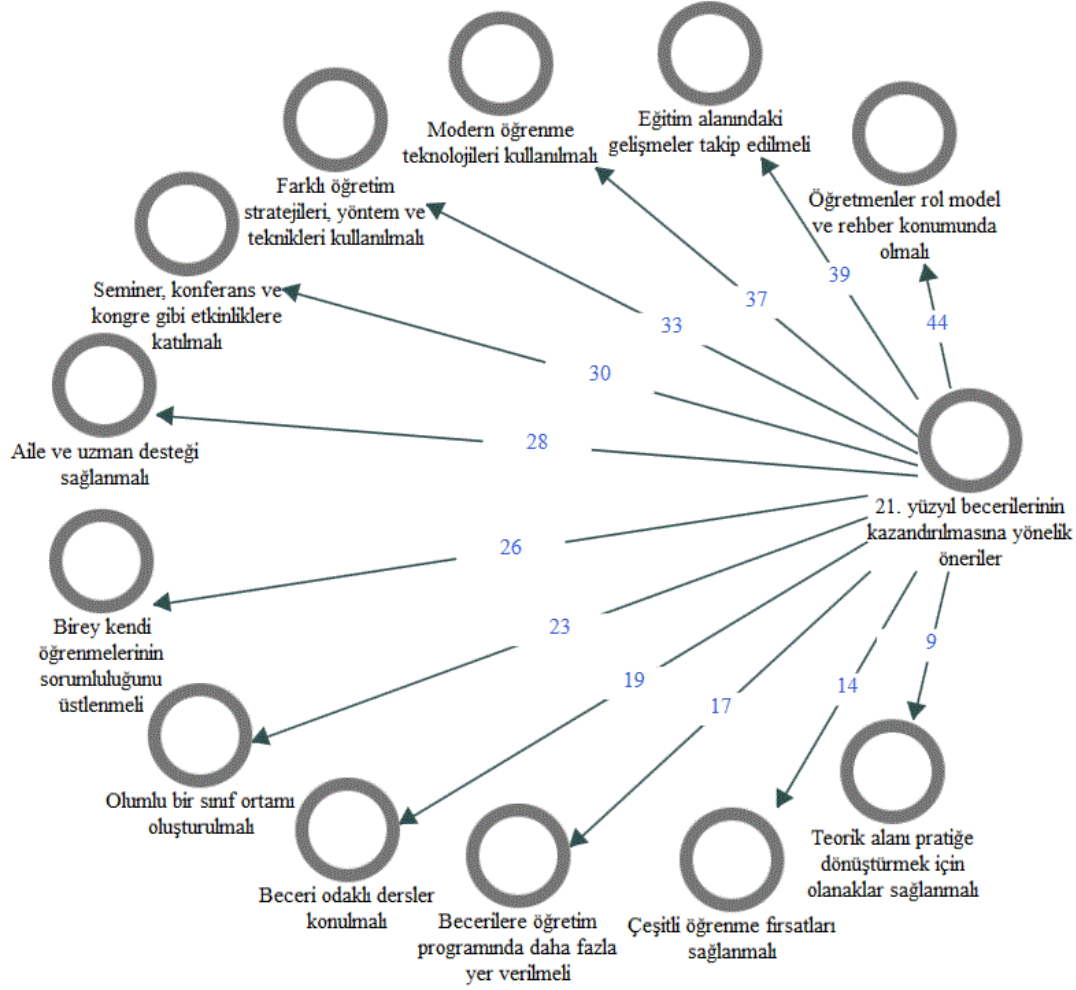
“Toplumların varlığını sürdürebilme” temasıyla ilgili düşüncesini **ÖA.19(K)** “*Önemlidir, çünkü bireylerin toplumsal hayatın değişen koşullarına uyum sağlayabilmesi, çağın gerisinde kalmaması ve toplumların varlığını devam ettirebilmesi açısından gerekli olan becerilerdir.*” cümlesiyle belirtmiştir. 21. yüzyıl becerilerinin önemini “güncel gelişmeleri takip etme” teması ile belirten **ÖA.94(E)** “*21. yüzyılda değişen dünya algısıyla beraber güncel gelişmeleri yakından takip edebilmemiz için yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme, girişimci, öz yönetim, medya okuryazarlığı ve sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler olmamız çok önemlidir.*” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “Bilgili ve donanımlı olma” temasını açıklayan **ÖA.60(E)** “*21. yüzyıl becerileri bence çok önemli çünkü bu becerilerin hayatta daha bilgili ve donanımlı bireyler olabilmemiz için yardımcı olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Toplumsal ve dünya sorunlarına duyarlı olma” temasını belirten **ÖA.69(K)** “*Farklı bakış açılarına sahip, eleştirel düşünen, yaratıcı, yenilikçi, dünya sorunlarına ve toplumsal sorunlara duyarlı bireyler yetiştirmek için 21. yüzyıl becerileri son derece önemlidir.*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Öğretmen adayları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla geliştiği 21. yüzyılda, değişen dünya algısı, ihtiyaçlar ve beklentiler doğrultusunda gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlayan, akademik hayatta başarılı, günümüz koşullarına hazırlıklı, yaşam boyu öğrenen, güncel gelişmeleri takip eden, bilgili, donanımlı, toplumsal ve dünya sorunlarına duyarlı bireyler yetiştirilebilmesi ve toplumların varlığını sürdürebilmesi için 21. yüzyıl becerilerin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik önerilere ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5

21. Yüzyıl Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Önerilere İlişkin Model

Şekil 5’teki model incelendiğinde; 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik önerilere ilişkin en fazla yüklemenin “öğretmenler rol model ve rehber konumunda olmalı” temasına yapıldığı tespit edilmiştir. Diğer temalarda ise öğretmen adaylarının sırasıyla; “eğitim alanındaki gelişmeler takip edilmeli”, “modern öğrenme teknolojileri kullanılmalı”, “farklı öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri kullanılmalı”, “seminer, konferans ve kongre gibi etkinliklere katılmalı”, “aile ve uzman desteği sağlanmalı”, “birey kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeli”, “olumlu bir sınıf ortamı oluşturulmalı”, “beceri odaklı dersler konulmalı”, “becerilere öğretim programında daha fazla yer verilmeli”, “çeşitli öğrenme fırsatları sağlanmalı” ve “teorik alanı pratiğe dönüştürmek için olanaklar sağlanmalı” önerilerinde bulundukları saptanmıştır.

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik önerileri “öğretmenler rol model ve rehber konumunda olmalı” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.10(E)** “21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik öncelikle öğretmenler çevresine rol model olmalı ve rehberlik etmelidir. Aslında öğretmenler öğrencilerin bu becerileri kazanmalarına ve kendilerini geliştirmelerine her zaman yardımcı olmalıdır.” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “Eğitim alanındaki gelişmeler takip edilmeli” temasını açıklayan **ÖA.13(K)** “Bu becerilere sahip nesillerin yetişmesi için herkesin öğrenmeye istekli olması, eğitimle ilgili konulardaki

gelişmeleri yakından takip etmesi ve kendini sürekli güncelleyen kişiler olması gerekiyor.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. “Modern öğrenme teknolojileri kullanılmalı” temasını ifade eden **ÖA.59(K)** “*21. yüzyıl becerilerini kazanmış başarılı bireylerin yetiştirilmesi konusunda yeni öğrenme teknolojilerinin öğretime entegre edilmesi ve kullanılmasının çok önemli ve gerekli olduğu fikrindeyim.*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Farklı öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri kullanılmalı” temasını açıklayan **ÖA.3(K)** “*Bence çeşitli öğretim stratejileri kullanılmalı ayrıca altı şapkalı düşünme tekniği, örnek olay, beyin fırtınası, drama ve balık kılıcı gibi farklı yöntemler ve teknikler kullanılmalıdır. Yöntem ve teknikler açısından zengin bir sınıf ortamının oluşturulması 21. yüzyıl becerilerini kazandırma sürecinde çok yardımcı olacaktır.*” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir.

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik önerileri “seminer, konferans ve kongre gibi etkinliklere katılmalı” temasıyla ifade eden **ÖA.29(K)** “*21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması için tabi ki birçok şey yapılabilir ama farklı alanlarda seminerlere ve konferanslara gidilmesi gerektiğinin önemli olduğunu söyleyebilirim. Bu sayede daha geniş kitlelere ulaşılarak beceriler öğretilir.*” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “aile ve uzman desteği sağlanmalı” temasıyla ilgili düşüncesini **ÖA.56(E)** “*Bunların yanında ailelerin eğitim sürecine aktif şekilde katılmasının sağlanması gerektiğini ayrıca gerekli görülen alanlarda uzman olan kişilerden destek alınması gerektiğini düşünüyorum.*” cümlesiyle ifade etmiştir. “Birey kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeli” temasını açıklayan **ÖA.88(E)** “*Toplumdaki herkesin çağın gerektirdiği 21. yüzyıl becerilerini kazanabilmesi için kendi kendine öğrenen bireyler olması gerekir. Bundan dolayı her birey kendi öğrenmesinin sorumluluğunu almalıdır.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Olumlu bir sınıf ortamı oluşturulmalı” temasıyla ilgili görüşünü **ÖA.105(K)** “*Bu becerileri kazandırmak için öğrencilerin bireysel özelliklerinin dikkate alındığı, öğrenme sürecine aktif katıldığı, gelişim süreçlerinin takip edildiği ayrıca çeşitli görev ve sorumlulukların verildiği olumlu bir sınıf ortamı ve öğrenme iklimi oluşturulmalıdır.*” şeklinde ifade etmiştir.

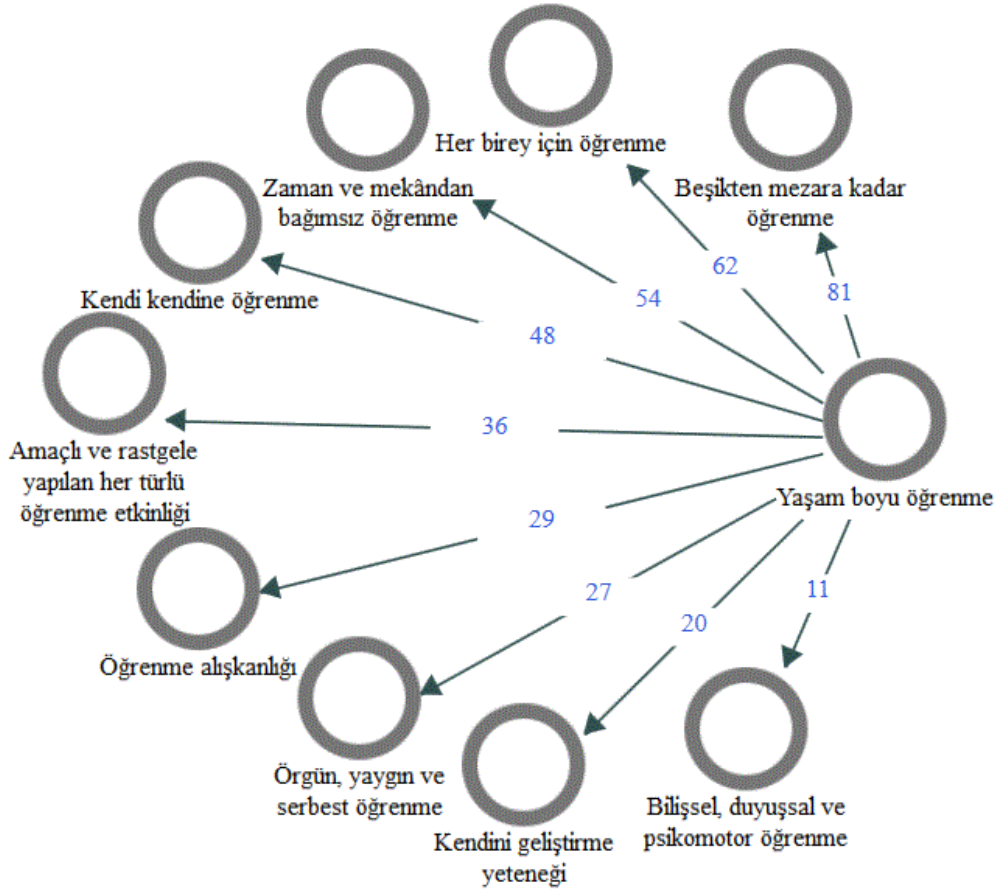
“Beceri odaklı dersler konulmalı” temasını açıklayan **ÖA.102(E)** “*Okullarda yaratıcılık, eleştirel düşünme, öz denetim, problem çözme, karar verme, bilgi, medya ve teknoloji becerileri, girişimcilik ve üretkenlik gibi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya yönelik doğrudan beceri dersleri olmalıdır.*” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. “Becerilere öğretim programında daha fazla yer verilmeli” temasıyla ilgili düşüncesini belirten **ÖA.92(E)** “*Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki temel becerilerin, 21. yüzyıl becerilerini birçok açıdan desteklediğini fakat her açıdan desteklemediğini düşündüğümü söylemişim. Bu yüzden 21. yüzyıl becerilerine öğretim programında daha kapsamlı şekilde yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.*” şeklinde açıklama yapmıştır. Katılımcılardan biri “çeşitli öğrenme fırsatları sağlanmalı” temasıyla ilgili düşüncesini **ÖA.79(K)** “*21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması amacıyla her bir öğrencinin ya da kişinin kendini geliştirebileceği farklı öğrenme fırsatları sunulması gerekir.*” cümlesiyle belirtmiştir. “Teorik alanı pratiğe dönüştürmek için olanaklar sağlanmalı” temasını belirten **ÖA.42(E)** “*21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik ikinci olarak teorik olan bilginin pratiğe dökülmesi gerektiğini ve bunun için farklı olanakların verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü üzerinde durduğumuz 21. yüzyıl becerilerinde teoride iyiyiz fakat uygulama anlamında sıkıntılar yaşıyoruz.*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının, belirttikleri önerilerin sınıf ortamına, öğretim programına, eksikliklerin giderilmesine ve kişinin gelişimine yönelik olduğu söylenebilir.

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6

Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Model

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde; yaşam boyu öğrenmeyi en fazla yükleme ile “beşikten mezara kadar öğrenme” temasıyla ifade ettikleri belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin belirlenen diğer temalar ise “her birey için öğrenme”, “zaman ve mekândan bağımsız öğrenme”, “kendi kendine öğrenme”, “amaçlı ve rastgele yapılan her türlü öğrenme etkinliği”, “öğrenme alışkanlığı”, “örgün, yaygın ve serbest öğrenme”, “kendini geliştirme yeteneği” ve “bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme” şeklinde sıralanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmeyi “beşikten mezara kadar öğrenme” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.26(E)** “Yaşam boyu öğrenme, öğrenmenin beşikten mezara kadar sürdüğü, tüm amaçlı ve kendiliğinden doğal bir şekilde meydana gelen öğrenme aktivitelerini içeren kapsamlı bir öğrenmedir. Kısaca yaşam boyu öğrenme adından da anlaşıldığı gibi insanın yaşamının sonuna kadar öğrenmesi demektir.” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. İnsanların doğduğu andan itibaren öğrenmeye başladığı yani öğrenme ihtiyacının doğuştan itibaren doğal olarak var olduğu, bu ihtiyacının yaşam boyu devam ettiği ve öğrenme sürecinin ölümle sonlandığı vurgulanmaktadır. “Her birey için öğrenme” temasını açıklayan **ÖA.21(K)** “Yaşam boyu öğrenme çocuk, genç, yetişkin, yaşlı toplumdaki herkesi kapsayan, doğumdan ölüme kadar olan tüm öğrenmelerdir. Aslında yaşam durağan değil, sürekli olduğu için öğrenmede yaşam boyu devam eder. İnsanın yaşı kaç olursa olsun öğrenme hiç bitmez sürekli öğrenir.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Yaşam boyu öğrenme küçük grupların değil bütün insanların yararlandığı, herkese öğrenme fırsatlarının sunulduğu ve fırsat eşitliğinin sağlandığı öğrenme olarak dile getirilmektedir. “Zaman ve mekândan bağımsız öğrenme” temasını ifade eden

ÖA.45(K) “Yaşam boyu öğrenme, benim için insanların doğduğu andan itibaren ev, okul, kurs, sokak, işyeri gibi her alanda ve istedikleri zaman öğrenmelerini yani mekân ve zamandan bağımsız olan öğrenmeleri ifade etmektedir. Aslında formal ve informal öğrenme birlikte değerlendirildiğinde insanlar istedikten sonra her ortamda ve her an öğrenip kendini geliştirebilir.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Yaşam boyu öğrenmede bireyin zaman ve mekândan bağımsız şekilde her an, her yerde ve her koşulda öğrenebileceği vurgulanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmeyi bazı katılımcılar “kendi kendine öğrenme” temasıyla ifade etmiştir. Bu temayla ilgili düşüncesini **ÖA.15(K)** “Yaşam boyu öğrenmenin, sürekli gelişen dünyada, kişisel ve meslek hayatında, bilgi ve becerileri geliştiren, zaman ve mekândan bağımsız şekilde yaşam boyu devam eden kendi kendine öğrenme faaliyetleri olduğunu düşünüyorum. Bence yaşam boyu öğrenme sürecinde kendi kendine öğrenen bireyler olmak son derece önemlidir.” cümlesiyle ifade etmiştir. Yaşam boyu öğrenme bireylerin değişen dünya algısı, ihtiyaçlar ve beklentiler doğrultusunda çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanabilmeleri ve kendilerini yetiştirebilmeleri için kimseye ihtiyaç duymadan kendi kendine öğrenmeleri olarak ifade edilmektedir. Katılımcılardan biri “amaçlı ve rastgele yapılan her türlü öğrenme etkinliği” temasıyla ilgili görüşünü **ÖA.83(K)** “Yaşam boyu öğrenme denilince aklıma her bireyin bilgi ve becerilerini geliştirmek için yaşamı boyunca katıldığı belli bir amaca yönelik olarak yapılan ve rastgele yapılan bütün öğrenme etkinlikleri geliyor. Hepimiz yaşamımızın her döneminde farkında olarak ya da farkında olmadan bir şeyler öğreniyoruz.” cümlesiyle belirtmiştir. Yaşam boyu öğrenmenin hem planlı hem de kendiliğinden meydana gelen planlanmamış öğrenmeleri içerdiği vurgulanmaktadır. “Öğrenme alışkanlığı” temasını ifade eden **ÖA.52(E)** “Yaşam boyu öğrenmeyi, bireyin kendini geliştirmeye çalıştığı, her yaşta, her yerde ve her durumda öğrenmenin devam ettiği öğrenme alışkanlığı olarak ifade edebilirim.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

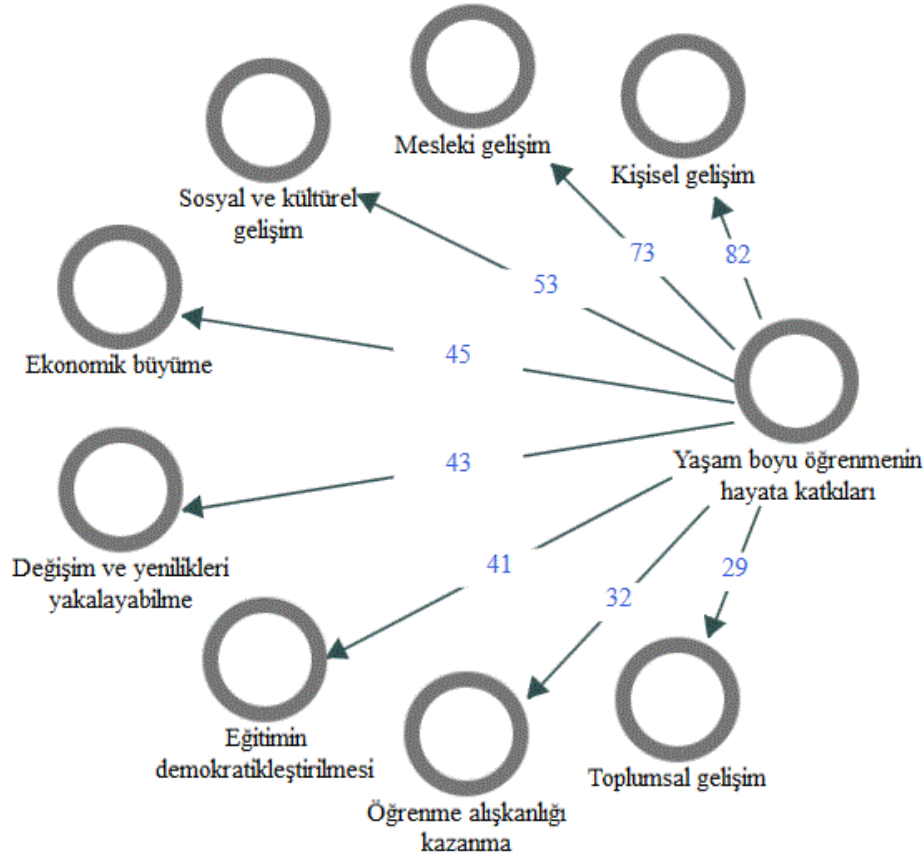
“Örgün, yaygın ve serbest öğrenme” temasını açıklayan **ÖA.57(K)** “Bence yaşam boyu öğrenme beşikten mezara kadar devam eden örgün, yaygın ve serbest eğitim sistemlerini kapsayan uzun bir süreçtir.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Yaşam boyu öğrenmenin, bireyin okuldaki öğrenmelerini ve okul dışındaki öğrenmelerini yani yaş, mekân ve zaman sınırlamalarına bağlı kalmadan yaşamın her anında, her yerde ve her koşulda gerçekleşebilen öğrenme faaliyetlerini kapsadığı belirtilmektedir. “Kendini geliştirme yeteneği” temasıyla ilgili **ÖA.110(E)** “Yaşam boyu öğrenmeyi, yaşam boyu devam eden öğrenme sürecinde bilgi, beceri, davranış ve tutum açısından kişinin kendini geliştirme becerisine sahip olması olarak tanımlayabilirim.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. “Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme” temasıyla ilgili düşüncesini **ÖA.104(E)** “Yaşam boyu öğrenme, bireylerin bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmeleri için doğumdan ölüme kadar sürdürdükleri bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinimsel) öğrenmelerin hepsidir.” cümlesiyle açıklamıştır.

3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenmenin hayata katkılarına ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7

Yaşam Boyu Öğrenmenin Hayata Katkılarına İlişkin Model

Şekil 7’deki model incelendiğinde yaşam boyu öğrenmenin öğretmen adaylarının hayatlarına nasıl katkı sağladığına ilişkin en fazla yüklemenin “kişisel gelişim” temasına yapıldığı belirlenirken, diğer temaların ise “mesleki gelişim”, “sosyal ve kültürel gelişim”, “ekonomik büyüme”, “değişim ve yenilikleri yakalayabilme”, “eğitimin demokratikleştirilmesi”, “öğrenme alışkanlığı kazanma” ve “toplumsal gelişim” şeklinde sıralandığı belirlenmiştir.

Yaşam boyu öğrenmenin hayata katkılarını “kişisel gelişim” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.14(E)** “Yaşam boyu öğrenmenin yeni şeyler öğrenmek için kendini motive eden, karşılaştıkları problemleri çözmeye çalışan, öğrenmek istediklerine yönelik sorular soran, öğrenme sürecini planlayabilen, kendi öğrenme sorumluluğunu alan, iletişim kurabilen, girişimci, yaratıcı, araştırmacı ve eleştirel düşünen bireyler yetişmesini sağladığı düşünüldüğünde yaşam boyu öğrenme sürecinin kişisel gelişim üzerinde önemli etkileri olduğunu düşünüyorum. Ayrıca yaşam boyu öğrenmenin bireyin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamasına ve kendini her yönden geliştirmesine fırsat verdiğini düşünüyorum.” cümlesiyle yaşam boyu öğrenmenin birçok açıdan kişisel gelişimine katkı sağladığını ifade etmiştir. “Mesleki gelişim” temasını açıklayan **ÖA.114(E)** “Yaşam boyu öğrenme, insanın iş hayatında nasıl davranması gerektiğini bilen, kendinden emin adımlarla ilerleyen, mesleki bilgi ve beceriler konusunda donanımlı bireyler yetiştirilmesine katkı sağlar.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir.

“Sosyal ve kültürel gelişim” temasını ifade eden **ÖA.53(K)** “Yaşam boyu öğrenme, insanların yaşamını daha nitelikli bir şekilde sürdürmesine, kişisel, toplumsal ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğu gibi insanların sosyal hayatta huzurlu bir şekilde yaşamalarını sağlayacak sosyal beceriler kazanmalarına, kültürel farkındalık kazanmalarına, sosyal ve kültürel gelişimlerine de katkıda bulunur.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Ekonomik büyüme” temasını açıklayan **ÖA.95(K)** “Ülkemizde istihdam yaratmak, yetişmiş ve nitelikli işgücü temin etmek, küresel piyasada rekabet edebilecek bireyler yetiştirmek, ekonomik olarak büyümek ve ilerlemek için yaşam boyu öğrenme sürecinin faydalı olduğunu düşünüyorum.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “değişim ve yenilikleri yakalayabilme” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.107(K)** “Sürekli gelişen bir dünyada insanların değişim ve yeniliklere uyum sağlayabilmesi ve gelişmeleri yakalayabilmesi açısından yaşam boyu öğrenme önemlidir.” cümlesiyle belirtmiştir.

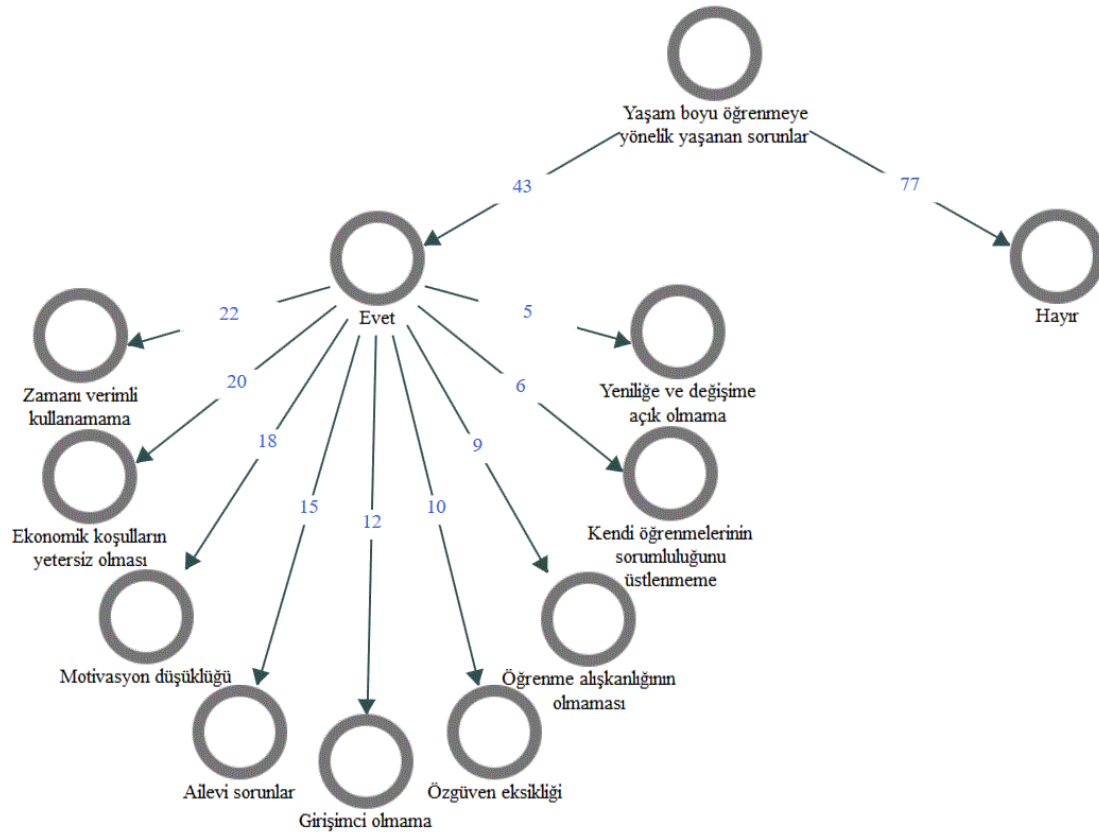
Yaşam boyu öğrenmenin hayata katkılarını “eğitimin demokratikleştirilmesi” temasıyla ifade eden **ÖA.47(K)** “Yaşam boyu öğrenmenin hayatımıza birçok katkısı olduğunu biliyorum. Fakat bana göre yaşam boyu öğrenmenin en önemli katkısının çocuk, genç, yetişkin, kadın ve erkek toplumdaki her birey için öğrenme fırsatları sunulmasıyla fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitimde demokratik anlayışın hâkim olması olduğunu düşünüyorum.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır. “Öğrenme alışkanlığı kazanma” temasını açıklayan **ÖA.28(E)** “Yaşam boyu öğrenme herkesin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alan, öğrenmeye açık ve istekli olan, kendini sürekli güncelleyen öğrenme alışkanlığı kazanmış bireyler olmalarını sağlar.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Toplumsal gelişim” temasını ifade eden **ÖA.38(E)** “Yaşam boyu öğrenmenin toplumların geleceği olan sağlıklı nesillerin yetişmesi, toplumların gelişmesi, birlik ve beraberlik açısından son derece önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca toplumsal değerleri koruyan, kendisiyle ve toplumla barışık, yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesine katkı sağladığını söyleyebilirim” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde yaşam boyu öğrenme sürecinin bireylerin kişisel, mesleki, sosyal ve kültürel gelişimine, ekonomik büyümeye, değişim ve yenilikleri yakalayabilmeye, eğitimin demokratikleştirilmesine, bireylerin öğrenme alışkanlığı kazanmalarına ve toplumsal gelişime katkıları olduğu belirlenmiştir.

3.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşanan sorunlara ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8

Yaşam Boyu Öğrenmeye Yönelik Yaşanan Sorunlara İlişkin Model

Şekil 8 incelendiğinde bazı katılımcıların, yaşam boyu öğrenme sürecinde hiçbir sorun “hayır” yaşamadığı belirlenirken, bazılarının ise yaşam boyu öğrenmeye yönelik sorun “evet” yaşadığı belirlenmiştir. Bu sorunlar incelendiğinde, katılımcıların yaşadıkları sorunları en fazla yükleme ile “zamanı verimli kullanamama” temasıyla ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşanan diğer sorunlar sırasıyla; “ekonomik koşulların yetersiz olması”, “motivasyon düşüklüğü”, “ailevi sorunlar”, “girişimci olmama”, “özgüven eksikliği”, “öğrenme alışkanlığının olmaması”, “kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeme” ve “yeniliğe ve değişime açık olmama” temaları ile belirtilmiştir.

Yaşam boyu öğrenmeye yönelik hiçbir sorun yaşanmadığını “hayır” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.73(K)** “Yaşam boyu öğrenme sürecine yönelik herhangi bir sorun yaşamıyorum.” şeklinde düşüncesini belirtirken, farklı bir katılımcı **ÖA.70(E)** “Yaşam boyu öğrenmede bir sorun ile karşılaşmadım. Mesela İngilizce kursuna gidiyorum her şey yolunda yeni bir dil öğrenmek beni çok mutlu ediyor.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

Yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşanan sorunları “zamanı verimli kullanamama” temasıyla belirten **ÖA.51(K)** “Yaşam boyu öğrenme sürecinde zaman yönetimi konusunda sıkıntısı yaşıyorum. Üniversite ve ev derken vakit çabuk geçiyor ya da ben zamanımı doğru kullanamıyorum hiçbir şey yapmaya vakit bulamıyorum. Zaman yönetimi konusunda kendimi değiştirmem gerektiğinin farkındayım. Çünkü ihtiyaç duyduğum şeyleri öğrenmek ya da farklı etkinliklere katılmak için zamanı verimli şekilde kullanmam gerekiyor.” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir. “Ekonomik koşulların yetersiz olması” temasını açıklayan **ÖA.31(K)** “Yaşam boyu öğrenmeye yönelik bazı sorunlar yaşadığımı söyleyebilirim. Aslında yapmayı istediğim çok

şey var ama maddi durumumun yetersiz olduğu için bazı şeyleri ileriki tarihlere ertelemek zorunda kalıyorum. Örnek vermek gerekirse kendimi geliştirmek için diksiyon ve İngilizce kursuna gitmek istiyordum ama maddi açıdan sıkıntı yaşadığım için gidemiyorum.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir.

“Motivasyon düşüklüğü” temasını ifade eden **ÖA.90(E)** “Yaşam boyu öğrenme sürecindeki en büyük sorunumun öğrenmeye karşı motivasyon eksikliği olduğunu düşünüyorum. Mesela bir etkinliğe katılacağım veya bir şeyi yapmaya başlayacağım zaman kendimde o gücü bulamıyorum bence motive olma konusunda sıkıntı yaşıyorum bu durumda öğrenme sürecimi olumsuz etkiliyor.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Ailevi sorunlar” temasını açıklayan **ÖA.24(E)** “Bence ekonomik ve ailevi problemlerimin olması yaşam boyu öğrenmemi olumsuz yönde etkiliyor çünkü öğrenme fırsatlarını değerlendirme konusunda ciddi biçimde sorun yaşamama sebep oluyor.” şeklinde fikrini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “girişimci olmama” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.55(K)** “Yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşadığım sorunlar var. Ben girişimci ve özgüveni yüksek olan biri değilim. Bu yüzden çok sorun yaşıyorum mesela yapılan etkinliklerde zorunlu olmadığım zaman genelde geri planda durmayı çok katılmamayı tercih ediyorum.” cümlesiyle belirtmiştir. “Özgüven eksikliği” temasını ifade eden **ÖA.100(E)** “Yaşam boyu öğrenmeye yönelik yaşadığım sorunlardan birini söylemem gerekirse kendimi çoğu zaman yetersiz hissettiğimi söyleyebilirim.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

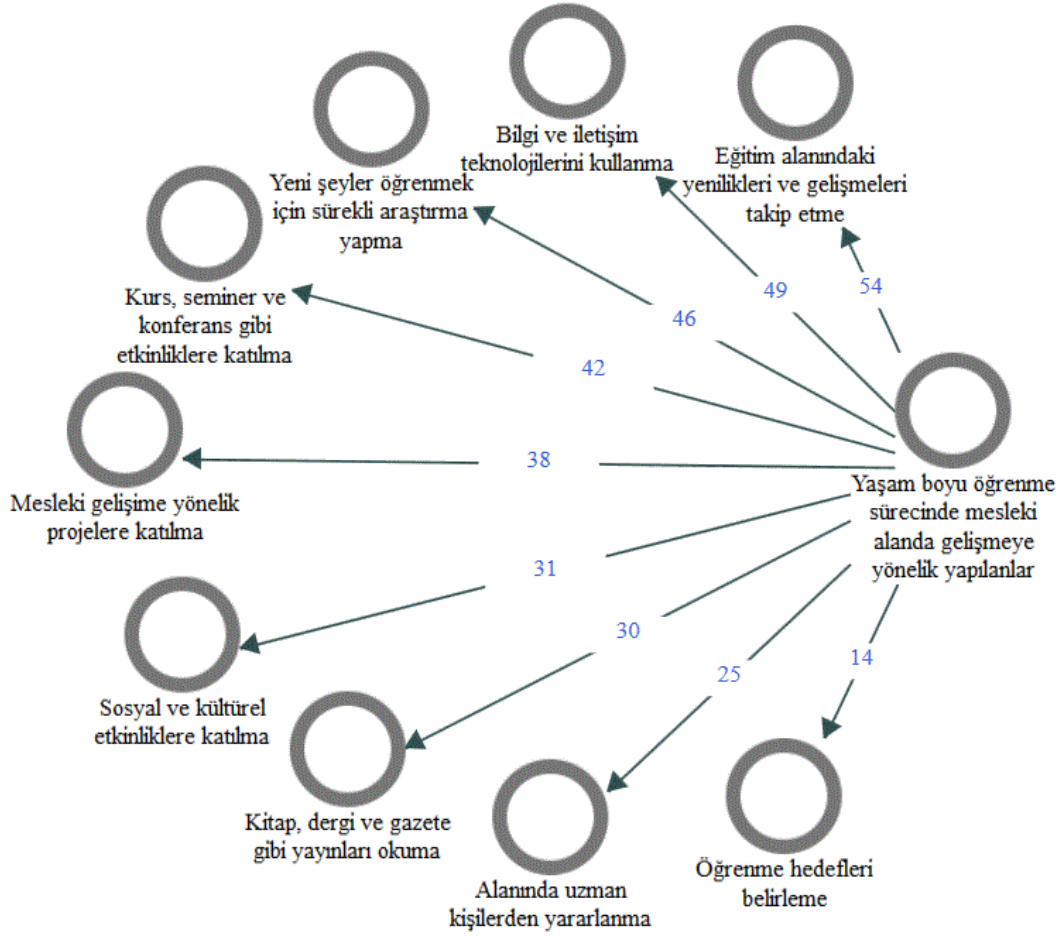
“Öğrenme alışkanlığının olmaması” temasını açıklayan **ÖA.109(K)** “Yaşam boyu öğrenme sürecinde bazı sorunlarla karşılaşıyorum. Bu süreçteki öncelikli sorunumun öğrenme alışkanlığı kazanmamış olmam olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden yaşam boyu öğrenme sürecinde öğrenmeye karşı çok istekli biri olduğumu söyleyemeyeceğim.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeme” temasını ifade eden **ÖA.82(E)** “Yaşam boyu öğrenmede kendi kendine öğrenen bireyler olmanın önemli olduğunu biliyorum ama ben böyle biri değilim. Kendi öğrenme sürecimde sorumluluk alamıyorum bu yüzden çokta sorun yaşıyorum.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Yeniliğe ve değişime açık olmama” temasıyla ilgili fikrini belirten **ÖA.116(E)** “Öğrenme sürecinde yeniliklere ve gelişmelere çok açık biri olmadığım ve yaşanan değişimleri çok çabuk kabullenemediğim için yaşam boyu öğrenmede sorun yaşadığımı söyleyebilirim.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bazılarının yaşam boyu öğrenme sürecinde herhangi bir sorun yaşamadığı belirlenirken bazılarının ise zaman, ekonomik koşullar, aile, motivasyon, girişimcilik, özgüven, öğrenme alışkanlığı, sorumluluk, yenilik ve değişimlerle ilgili sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

3.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenme sürecinde mesleki alanda gelişmeye yönelik yapılanlara ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9

Yaşam Boyu Öğrenme Sürecinde Mesleki Alanda Gelişmeye Yönelik Yapılanlara İlişkin Model

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde, mesleki alanda gelişmeye yönelik yaptıklarını en fazla yükleme ile “eğitim alanındaki yenilikleri ve gelişmeleri takip etme” temasıyla ifade ettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların belirttiği diğer temalar ise “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma”, “yeni şeyler öğrenmek için sürekli araştırma yapma”, “kurs, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılma”, “mesleki gelişime yönelik projelere katılma”, “sosyal ve kültürel etkinliklere katılma”, “kitap, dergi, gazete gibi yayınları okuma”, “alanında uzman kişilerden yararlanma” ve “öğrenme hedefleri belirleme” şeklinde sıralanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme sürecinde mesleki alanda gelişmeye yönelik yapılanları, bazı katılımcılar “eğitim alanındaki yenilikleri ve gelişmeleri takip etme” temasıyla belirtmişlerdir. Bu temayla ilgili fikrini **ÖA.84(E)** “Yaşam boyu öğrenmede mesleki olarak kendimi geliştirebilmek amacıyla öncelikle kendi alanımla ya da farklı alanla ilgili olsun eğitimle ilgili olan bütün yeni şeyleri ve gelişmeleri yakından takip ederim. Mesela koronavirüs birçok alanı olduğu gibi eğitim alanını da etkiledi ve önemli değişiklikler yaşanmasına sebep oldu.” cümlesiyle ifade etmiştir. “Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma” temasını açıklayan **ÖA.65(K)** “Teknoloji çağında yaşadığımız düşünüldüğünde hem mesleki olarak hem de kişisel olarak kendimi geliştirmek için yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin neler olduğunu öğrenmeye ve bu teknolojileri kullanmaya özen gösteriyorum. Bence benim gibi herkeste özen göstermeli çünkü günümüzde gelişen teknolojiye uyum sağlayabilmenin ve bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilmenin önemli olduğunu düşünüyorum.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. “Yeni

şeyler öğrenmek için sürekli araştırma yapma” temasını ifade eden **ÖA.46(E)** “Yeniliğe açık, kendini sürekli geliştiren, yaratıcı ve meraklı biri olduğum için mesleki alanda kendimi geliştirebilmek ve yeni şeyler öğrenebilmek amacıyla sürekli araştırmalar yaparım, kitap, makale okurum, farklı etkinliklere ve projelere katılırım.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır.

Mesleki alanda gelişmeye yönelik yapılanları “kurs, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılma” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.112(E)** “Yaşam boyu öğrenme sürecinde bana katkısı olacağını düşündüğüm ve beni mesleki gelişime yönlendirecek seminerlere, kurslara ve konferanslara katılırım hatta bu etkinlikleri kaçırmamak için dikkatlice takip ederim. Mesela mesleki alanda farklı bakış açıları kazanmak adına senaryo eğitimi almıştım. Belki ileride öğrencilerimle işleyeceğim bir konuda tarih sahnesini bir senaryo üzerinden anlatırım.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “mesleki gelişime yönelik projelere katılma” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.39(K)** “Yaşam boyu öğrenme sürecinde mesleki olarak kendimi geliştirebilmek için mesleki projelere ve eğitimlere katılırım. Mesleki gelişimim için zaman ayırırım.” cümlesiyle belirtmiştir. “Sosyal ve kültürel etkinliklere katılma” temasını ifade eden **ÖA.91(K)** “Bu süreçte mesleki açıdan kendimi geliştirmek için sosyo-kültürel faaliyetlere ve etkinliklere katılmaya dikkat ederim.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

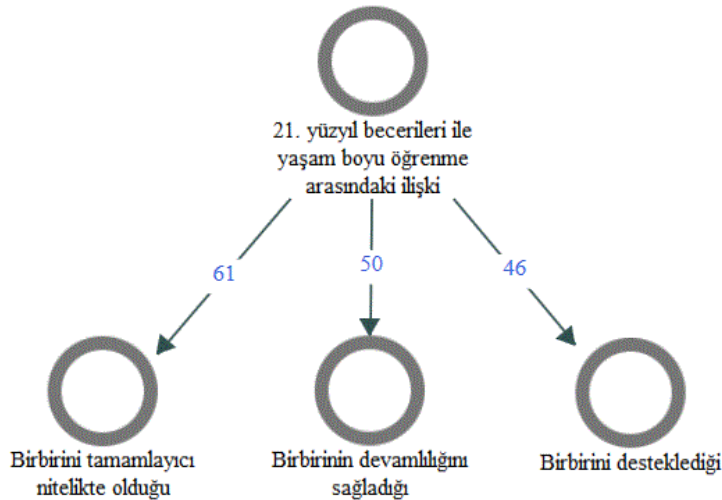
“Kitap, dergi, gazete gibi yayınları okuma” temasını açıklayan **ÖA.117(K)** “Yaşam boyu öğrenme sürecinde mesleki gelişimime katkısı olan ve ilgimi çeken konularda kitap, dergi, gazete vb. gibi yayınları takip ederim ve okurum. Sürekli okumanın gelişimime olumlu katkı sağlayacağını farkındayım özellikle farklı bakış açıları kazanmama yardımcı olacağını ve bana rehber olacağını düşünüyorum.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Alanında uzman kişilerden yararlanma” temasını ifade eden **ÖA.72(E)** “Yaşam boyu öğrenme yolculuğumda mesleki alanda kendimi geliştirmek için alanında uzman kişilerden destek alırım ve işbirliği içinde çalışırım.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Öğrenme hedefleri belirleme” temasını belirten **ÖA.97(K)** “Yaşam boyu öğrenen bir birey olarak bu süreçte mesleki alanda kendimi geliştirebilmek için ilk olarak öğrenme hedeflerimi belirlerim ve bu hedeflere ulaşmaya çalışırım.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

3.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasındaki ilişkiye yönelik temaların bulunduğu model Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10

21. Yüzyıl Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişkiye Yönelik Model

Şekil 10 incelendiğinde katılımcıların, 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında ilişki olduğunu belirttikleri ve en fazla altmış bir yükleme ile “birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu” temasını, elli yükleme ile “birbirinin devamlılığını sağladığı” temasını ve kırk altı yükleme ile “birbirini desteklediği” temasını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Bu iki kavram arasındaki ilişkiyi bazı katılımcılar “birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu” teması ile belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen **ÖA.4(E)** “21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında doğrudan bir ilişki vardır. Aralarındaki ilişkinin tamamlayıcı nitelikte olduğunu yani yapboz parçaları gibi birbirini tamamladıklarını düşünüyorum. İkisi de çok önemli biri olmazsa diğerinin önemi kalmıyor gibi.” şeklinde açıklama yaparken, farklı bir katılımcı **ÖA.101(K)** “21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme birbirinden ayrılmayan, birbirini tamamlayan bir yapıya sahipler. Bu becerilere sahip olmayan kişilerin, yaşam boyu öğrenmelerinde eksik kalacaklarını düşünüyorum. Örneğin; yaratıcılık ve yenilikçilik becerilerine sahip olmayan birey yaşam boyu öğrenme de yeni fikirlere açık olmayan bir birey olarak hayatına devam edecektir.” şeklinde açıklama yapmıştır.

“Birbirinin devamlılığını sağladığı” temasını ifade eden **ÖA.87(K)** “Bence beceriler ve yaşam boyu öğrenme arasında paralel bir ilişki var. Zaten bu becerilere sahip değilsek yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştiremeyiz. Çünkü 21. yüzyıl becerileri, yaşam boyu öğrenmenin devamlılığını sağlar. Ayrıca bu süreçte 21. yüzyıl becerileri de daha çok gelişir.” cümlesiyle düşüncesini belirtirken, diğer katılımcı **ÖA.120(E)** “Karşılıklı bir ilişki var. 21.yüzyıl becerilerinin bireylere kazandırılması, bireylerin yaşam boyu öğrenen bireyler olmalarını ve yaşam boyu öğrenmenin sürekliliğini sağladığını söyleyebilirim. Çünkü yaşam boyu öğrenme sürecinde illaki 21. yüzyıl becerilerini de kullanıyoruz. Mesela teknolojik araçları kullanabilen, yaşadığı sorunlar karşısında mücadele eden, gruplarda işbirliği içinde çalışan, kendini sürekli motive eden, girişimci biri olmaman yaşam boyu öğrenmemi olumlu yönde etkilediğini ve yaşam boyu öğrenmenin sürekliliğini sağladığını düşünüyorum.” cümlesiyle düşüncesini ifade etmiştir.

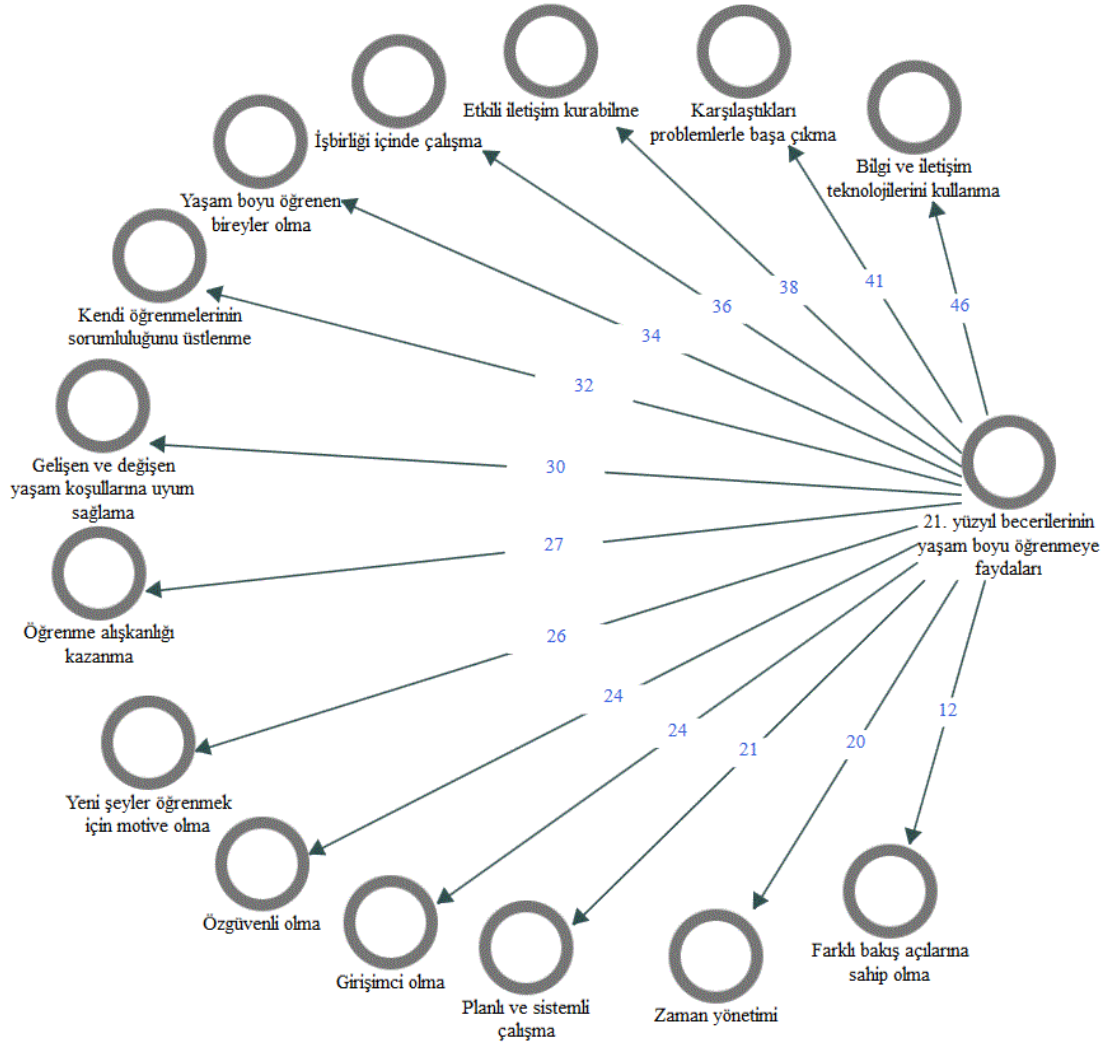
Bu iki kavram arasındaki ilişkiyi “birbirini desteklediği” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.18(E)** “21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenmenin birbirlerini desteklediğini düşünüyorum. Mesela yaratıcılık, problem çözme, işbirliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, girişimcilik, öz yönetim ve sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerinin, bireylerin yaşam boyu öğrenen bireyler olmalarına veya öğrenme alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olur.” cümlesiyle görüşünü açıklarken, farklı bir katılımcı **ÖA.49(K)** “21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında ilişki olduğunu ve desteklediğini düşünüyorum. Örnek verecek olursam 21. yüzyıl becerilerini kazanmış olan kişilerin yaşam boyu öğrenme sürecinde kendi kendine öğrenen bireyler olabileceğini söyleyebilirim.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

3.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalarına ilişkin temaların bulunduğu model Şekil 11’de sunulmuştur.

Şekil 11

21. Yüzyıl Becerilerinin Yaşam Boyu Öğrenmeye Faydalarına İlişkin Model

Şekil 11’deki model incelendiğinde, 21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalarına ilişkin en fazla yüklemenin “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma” temasına yapıldığı belirlenirken, diğer temaların ise; “karşılaştıkları problemlerle başa çıkma”, “etkili iletişim kurabilme”, “işbirliği içinde çalışma”, “yaşam boyu öğrenen bireyler olma”, “kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenme”, “gelişen ve değişen yaşam koşullarına uyum sağlama”, “öğrenme alışkanlığı kazanma”, “yeni şeyler öğrenmek için motive olma”, “özgüvenli olma”, “girişimci olma”, “planlı ve sistemli çalışma”, “zaman yönetimi” ve “farklı bakış açlarına sahip olma” şeklinde sıralandığı belirlenmiştir.

21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalarını bazı katılımcılar “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma” temasıyla belirtmişlerdir. Bu temayı ifade eden **ÖA.106(E)** “21. yüzyıl becerilerini kazanmanın yaşam boyu öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Mesela teknoloji okuryazarı olan biri yaşam boyu öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilir.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır. “Karşılaştıkları problemlerle başa çıkma” temasını açıklayan **ÖA.68(E)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye bazı faydaları var. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında da yer alan problem çözme becerisine sahip biri olarak yaşam boyu öğrenme

sürecinde yaşadığım problemlerle başa çıkabildiğimi asla mücadele etmekten vazgeçmediğimi söyleyebilirim.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. “Etkili iletişim kurabilme” temasını ifade eden **ÖA.33(K)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydası olduğunu ve birbirini tamamladığını düşünüyorum. Mesela yaratıcılık, problem çözme, iletişim, işbirliği becerilerine sahip bir kişi yaşam boyu öğrenme sürecinde yaratıcı, karşılaştığı problemleri çözebilen, çevresindeki kişilerle iletişim kurabilen ve işbirliği yapan kişilerdir.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır.

21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalarını “işbirliği içinde çalışma” temasıyla ilişkilendiren **ÖA.11(K)** “21. yüzyıl becerilerine sahip olmanın tabi ki yaşam boyu öğrenmeye birçok faydası var. Mesela yaratıcı ve yeniliklere açık biri olmama ve herkesle işbirliği içinde çalışmama yardımcı olur.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Katılımcılardan biri “yaşam boyu öğrenen bireyler olma” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.103(K)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmelerimize katkısı olduğunu düşünüyorum. Çünkü eleştirel ve analitik düşünme, medya okuryazarlığı, üretkenlik, esneklik, öz yönetim, sosyal ve kültürel becerilerin yaşam boyu öğrenmeye pozitif yönde katkı sağladığını düşünüyorum. Örnek vermek gerekirse bu becerilere sahip birinin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenen ve yaşam boyu öğrenen bireyler olduğunu söyleyebilirim.” cümlesiyle belirtmiştir. “Kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenme” temasını ifade eden **ÖA.80(E)** “21. yüzyıl becerileri, insanın gelişimine katkı sağladığı için yaşam boyu öğrenmemize de katkı sağlar. Bu beceriler kendi öğrenme sürecimizin sorumluluğunu almamızı, öğrenme alışkanlığı kazanmamızı ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmamızı sağlar.” cümlesiyle düşüncesini açıklamıştır.

“Gelişen ve değişen yaşam koşullarına uyum sağlama” temasını açıklayan **ÖA.113(K)** “21. yüzyıl becerileri öğrenmeye faydalıdır. Bu beceriler insanın çok hızlı bir şekilde gelişen ve değişen dünya şartlarına uyum sağlamasına ve ayak uydurmasına yardımcı olur. Mesela esneklik, uyum ve iletişim becerisi gibi birçok beceri bizim topluma ve değişen dünyaya daha çabuk uyum sağlamamızı sağlıyor. 21. yüzyıl becerileri insanı değişen dünya koşullarına hazırlıyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. “Öğrenme alışkanlığı kazanma” temasını ifade eden **ÖA.85(K)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmemize oldukça fazla katkısı vardır. İnsanın her an öğrenmeye açık ve istekli olmasını yani öğrenme alışkanlığı kazanmasını sağlar.” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Yeni şeyler öğrenmek için motive olma” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.78(E)** “Tabi ki faydaları var; daha özgüvenli, girişimci olmamı ve motivasyonumun yüksek olmasını sağlıyor. Ayrıca öğrenme kabiliyetimi artırıyor.” cümlesiyle belirtmiştir. “Özgüvenli olma” temasını belirten **ÖA.62(E)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeyi desteklediğini ve birçok açıdan faydası olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu becerileri kazanmak yaşam boyu öğrenme sürecinde kendime güvenmemi ve motive olmamı sağlıyor.” şeklinde açıklama yapmıştır.

Katılımcılardan biri “girişimci olma” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.43(K)** “21. yüzyıl becerileri yaşam boyu öğrenmeye teşvik eder, girişimci ve özgüvenli bireyler olmamıza yardımcı olur.” cümlesiyle belirtmiştir. “Planlı ve sistemli çalışma” temasını açıklayan **ÖA.75(K)** “Hayatımızın her alanında olan 21. yüzyıl becerileri bize yaşam boyu öğrenmede rehberlik eder. Bu beceriler yaşam boyu öğrenme sürecinde bizim planlı, programlı ve sistemli bir şekilde çalışmamıza yardımcı olur.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. “Zaman yönetimi” temasını ifade eden **ÖA.64(E)** “21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu becerileri kazanmanın özellikle planlı, programlı olmaya ve zamanı verimli kullanmaya faydalı olduğunu söyleyebilirim.” cümlesiyle düşüncesini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “farklı bakış açılarına sahip olma” temasıyla ilgili fikrini **ÖA.71(K)** “21. yüzyıl becerileri, yaşam boyu öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğrenme esnasında farklı bakış açılarına sahip olmamız ve başka fikirlere saygı duymamız konusunda bize yardımcı olur.” cümlesiyle belirtmiştir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme, işbirliği, bilgi okuryazarlığı, esneklik, girişimcilik ve sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenme sürecine bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, karşılaştıkları problemlerle başa çıkma, etkili iletişim kurabilme,

işbirliği içinde çalışma, yaşam boyu öğrenen bireyler olma, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenme, gelişen ve değişen yaşam koşullarına uyum sağlama, öğrenme alışkanlığı kazanma, yeni şeyler öğrenmek için motive olma, özgüvenli olma, girişimci olma, planlı ve sistemli çalışma, zaman yönetimi ve farklı bakış açılarına sahip olma konularında faydalı olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini başarılı olmak, değişen ihtiyaçları karşılamak, günümüz koşullarına hazırlıklı olmak, toplumun geleceği ve çağa ayak uydurmak için gerekli olan beceriler olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Başarılı olmak için ihtiyaç duyulan beceriler en fazla vurgu yapılan tema olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olumlu fikirlere sahip oldukları söylenebilir. Doğan (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini, “*çağa ayak uydurma becerisi olarak görenler ve toplumsal beceri olarak görenler*” şeklinde tanımlamaları araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl öğreneni olarak etkili öğretim sağlayabilmek için sahip oldukları 21. yüzyıl becerileri ÖYB, BMTB ve YKB olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Öğretmen adaylarının sahip oldukları ÖYB; “*yaratıcılık ve yenilik, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve işbirliği*” becerilerinden, BMTB; “*bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı*” becerilerinden, YKB; “*esneklik, uyum, girişimcilik, öz yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik, hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk*” becerilerinden oluşmaktadır. Dağhan vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları 21. yüzyılda öğrenenlerin “*bilgi okuryazarı olma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, etkili iletişim kurma, sorumluluk sahibi olma, yenilikçi olma, girişimci olma, üretken olma, lider olma, bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarı olma ve işbirlikli öğrenme*” becerilere sahip olmaları gerektiğini, öğretmenlerin ise; “*bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı*” becerilere sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Çalışmadaki öğrenen ve öğreten özelliklerinin 21. yüzyıl becerileri olduğu görülmektedir. Yine araştırma sonucuyla paralellik gösteren Doğan’ın (2020) araştırmasında, öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinden “*bilgi ve iletişim teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, esneklik ve uyum, eleştirel düşünme, girişimcilik, iletişim, işbirliği, medya okuryazarlığı, öz yönetim, problem çözme ve karar verme, üretkenlik ve verimlilik, yaratıcılık ve yenilikçilik*,” becerilerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Güneş vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları 21. yüzyıl öğrencisinden; “*kişisel beceriler, araştırma ve bilgi edinme becerileri, yaratıcılık, yenilik ve kariyer becerileri ve teknoloji becerileri*” şeklinde becerilere sahip olmaları beklendiği vurgulanmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan becerilerin 21. yüzyıl becerilerini ne kadar desteklediği ulaşılan bir diğer sonuçtur. Öğretmen adaylarının bazıları sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerini çoğu yönden desteklediğini ifade ederken, bazıları ise tam olarak desteklediğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının belirttikleri görüşler doğrultusunda çoğu yönden desteklediği en fazla vurgu yapılan tema olarak belirlenmiştir. Bu çalışmaya benzer şekilde Hamlı vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin uygulanan temel eğitim programlarının 21. yüzyıl becerilerini ne kadar desteklediğine ilişkin görüşleri doğrultusunda bazı öğretmenlerin temel eğitim programının 21. yüzyıl becerilerini desteklediğini, bazı öğretmenlerin desteklediğini ancak yeterli olmadığını ve bazı öğretmenlerin ise desteklemediğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinin önemini gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlama, akademik hayatta başarılı olma, günümüz koşullarına hazırlıklı olma, yaşam boyu öğrenen bireyler olma, toplumların varlığını sürdürebilme, güncel gelişmeleri takip etme, bilgili

ve donanımlı olma, toplumsal ve dünya sorunlarına duyarlı olma şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Araştırma sonucuyla paralellik gösteren Balkaş Yaşar (2021) tarafından yapılmış olan çalışmada 21. yüzyıl becerilerinin öğrenciler için “*topluma uyum sağlamak, geleceğimiz için gereklidir, 21. yüzyılın gerekliliği, sosyal ilişkilerde ve yetkin bireyler yetiştirebilmek için*” önemli olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik farklı önerilerde bulundukları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları, 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmenler rol model ve rehber konumunda olmalı, eğitim alanındaki gelişmeler takip edilmeli, modern öğrenme teknolojileri kullanılmalı, farklı öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri kullanılmalı, seminer, konferans ve kongre gibi etkinliklere katılmalı, aile ve uzman desteği sağlanmalı, birey kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeli, olumlu bir sınıf ortamı oluşturulmalı, beceri odaklı dersler konulmalı, becerilere öğretim programında daha fazla yer verilmeli, çeşitli öğrenme fırsatları sağlanmalı ve teorik alanı pratiğe dönüştürmek için olanaklar sağlanmalı şeklinde önerilerde bulundukları belirlenmiştir. Alanyazına bakıldığında araştırma sonucunu destekleyen nitelikte bazı çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Balkaş Yaşar (2021) tarafından yapılan çalışmada fen bilimleri öğretmenleri 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak için farklı öğretim teknikleri (beyin fırtınası, altı şapka vb.), teknoloji, grup çalışmaları ve drama etkinlikleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Barası (2020) tarafından yapılmış olan çalışmada öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek amacıyla “*rol oynama/drama, yaratıcı yazma, altı şapkalı düşünme tekniği, gezi-gözlem, münazara, istasyon, problem çözme, istasyon, beyin fırtınası, balık kılçığı*” gibi etkinlikleri uyguladıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bozkurt (2021) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adayları öğretmen eğitiminde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen eğitimcisi model olmalı ve beceri odaklı dersler konulmalı şeklinde önerilerde bulundukları belirlenmiştir. Çınar’ın (2019) yaptığı çalışmada bu çalışmaya benzer şekilde ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini öğrencilerinde teknoloji kullanımı ve altyapı oluşturulması, işbirliğine dayalı çalışmalarla ve rehberlik yaparak geliştirebileceklerini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Hamlı vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenleri temel eğitimde 21. yüzyıl becerilerini desteklemek için yöntem ve teknikleri kullandıklarını, öğrenme ortamlarını düzenlediklerini, aile ve uzman desteği aldıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeyi genel olarak beşikten mezara kadar öğrenme şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeyi her birey için öğrenme, zaman ve mekândan bağımsız öğrenme, kendi kendine öğrenme, amaçlı ve rastgele yapılan her türlü öğrenme etkinliği, öğrenme alışkanlığı, özgün, yaygın ve serbest öğrenme, kendini geliştirme yeteneği ve bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeye ve öğrenmeye istekli oldukları ve önem verdikleri söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonucuyla paralellik gösteren bazı çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Bulaç’ın (2019) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeyi “*doğumdan ölüme kadar olan öğrenme, öğrenmenin yaşam boyu devam etmesi, hayatın her alanında öğrenmenin devam etmesi, öğrenmenin her yaşta geçerli olması, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, farkında olmadan öğrenme ve öğrenilen bilgilerin hayatın her alanında uygulanması*” şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Candır Şimşek’in (2020) çalışmasında Sürekli Eğitim Merkezi’nde herhangi bir alanda eğitim alan kadın katılımcıların hayat boyu öğrenmeyi kendini geliştirme, yaşam şekli, sürekli ve yeni öğrenme olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Güven & Yıldırım (2021) tarafından yapılan çalışmada, lisansüstü öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeyi “*doğumdan ölüme kadar öğrenme, her yaşta öğrenme, her yerde öğrenme ve kişisel gelişimi sağlayan öğrenmeler*” anlamında ifade ettikleri saptanmıştır.

Öğretmen adayları, yaşam boyu öğrenmenin hayatlarına katkılarını kişisel gelişim, mesleki gelişim, sosyal ve kültürel gelişim, ekonomik büyüme, değişim ve yenilikleri yakalayabilme, eğitimin demokratikleştirilmesi, öğrenme alışkanlığı kazanma, toplumsal

gelişim şeklinde belirttikleri görülmektedir. Bu sonuca benzer şekilde Haseski'nin (2015) yaptığı araştırmada öğretim elemanları yaşam boyu öğrenmenin mesleki, kişisel ve sosyal-toplumsal açıdan önemli olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazılarının yaşam boyu öğrenme sürecinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları bazılarının ise bu süreçte bazı sorunlarla karşılaştıkları ulaşılan sonuçlar arasındadır. Öğretmen adayları zamanı verimli kullanamama, ekonomik koşulların yetersiz olması, motivasyon düşüklüğü, ailevi sorunlar, girişimci olmama, özgüven eksikliği, öğrenme alışkanlığının olmaması, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeme, yeniliğe ve değişime açık olmama şeklinde sorunlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Yaşam boyu öğrenme sürecinde yaşanan sorunların genellikle kişisel ve ekonomik sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir. Araştırma sonucuyla paralel şekilde Haseski'nin (2015) çalışmasında öğretim elemanları yaşam boyu öğrenme kapsamında karşılaştıkları sorunları maddi kaynak ve maaş yetersizliği ile ilgili yetersiz olanaklar ve zaman yönetimi şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Hürsen (2011) tarafından yapılmış olan çalışmada öğretmenlerin yaşam boyu öğrenen olma durumlarını maddi yetersizliğin olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşam boyu öğrenme sürecinde öğretmen adaylarının mesleki alanda kendilerini geliştirmeye yönelik yaptıklarını eğitim alanındaki yenilikleri ve gelişmeleri takip etme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, yeni şeyler öğrenmek için sürekli araştırma yapma, kurs, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılma, mesleki gelişime yönelik projelere katılma, sosyal ve kültürel etkinliklere katılma, kitap, dergi, gazete gibi yayınları okuma, alanında uzman kişilerden yararlanma ve öğrenme hedefleri belirleme şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerini güçlendirme bilincine sahip olmaları, kendilerini kişisel ve mesleki olarak geliştirmeye istekli olmaları ve bu yönde çaba harcamaları yaşam boyu öğrenen bireyler olabilmeleri açısından son derece önemlidir. Bu sonuca benzer şekilde Arslan'ın (2019) çalışmasında öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmede bireysel ve mesleki gelişimleri için *“sanat ve sosyo-kültürel etkinlikler, kişisel gelişim ve ilgi alanıyla ilgili okuma, güncel gelişimleri takip etme, branşıyla ilgili güncel gelişmeleri takip ve araştırma, branş ve ilgi çeken konularda okuma, kurslar, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip etme, alanında uzman kişileri örnek alma”* şeklinde yaptıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Araştırma sonucuyla paralellik gösteren Bulaç'ın (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerinin ve kişisel gelişimlerinin geliştirilmesi için *“merak etmelerini sağlayıp araştırmaya sevk etmek, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımını sağlamak, kitap okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak ve teknolojik gelişmeleri dikkate alarak etkinlikler planlamak”* gerektiğinin vurgulandığı görülmüştür. Araştırma ile benzerlik gösteren Hürsen'in (2011) çalışmasında öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme becerilerinin güçlendirilmesine yönelik yayınlar sürekli takip edilmeli, teknoloji kullanılmalı, kaynak tarama yeterlikleri geliştirilmeli, öğretmenlerin farkındalıklarını artırma yönelik kurslar düzenlenmeli ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri için seminerler düzenlenmeli şeklinde önerilerde bulundukları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında ilişki olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğretmen adayları bu ilişkinin birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu, birbirinin devamlılığını sağladığını ve birbirini desteklediğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının, 21. yüzyıl becerilerinin yaşam boyu öğrenmeye faydalarını bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, karşılaştıkları problemlerle başa çıkma, etkili iletişim kurabilme, işbirliği içinde çalışma, yaşam boyu öğrenen bireyler olma, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenme, gelişen ve değişen yaşam koşullarına uyum sağlama, öğrenme alışkanlığı kazanma, yeni şeyler öğrenmek için motive olma, özgüvenli olma, girişimci olma, planlı ve sistemli çalışma, zaman yönetimi ve farklı bakış açılarına sahip olma şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

- 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmeye yönelik üniversitede yapılması düşünülen etkinlikler öğretmen adaylarının ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanabilir ve bu etkinliklere katılmaları için öğretmen adayları motive edilebilir.

- 21. yüzyıl becerilerine sahip öğrenme sürecini yaşam boyu sürdürebilen nesiller yetiştirilmesi için öğretmenlerin ve geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının yeniliğe ve öğrenmeye açık, kendini geliştiren, alanına ilişkin bilgili ve donanımlı olan, gerekli mesleki becerilere ve 21. yüzyıl becerilerine sahip yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler, öğrencilere rol model olabilir ve rehberlik edebilir.

- Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili tüm gelişmeleri takip edebilmeleri, bu konuda bilinçlenebilmeleri ve farkındalıklarını geliştirmeleri, birbirleriyle etkileşim sağlayabilmeleri ve bilgi alışverişinde bulunabilmeleri için yurt içinde ve yurt dışında panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinlikler düzenlenebilir ve bu etkinliklere katılmaları teşvik edilebilir.

- Öğretmen yetiştirme lisans programlarında 21. yüzyıl becerileri ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik teori ile birlikte uygulamaya dayalı seçmeli ya da zorunlu dersler artırılarak içerik zenginleştirilebilir ve öğretmen adaylarının bu kavramları içselleştirmesi için fırsatlar yaratılabilir.

- Üniversite bünyesinde öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için kişisel gelişim kursları açılabilir ve bu kurslardan daha çok öğrencinin faydalanması sağlanabilir.

- Öğretmen adayları, lisans eğitimleri boyunca 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeleri için farklı deneyimler kazanabilecekleri öğrenci gruplarına katılabilir bu sayede öğrenme hayatını zenginleştirecek fırsatlar sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Bilig*, (64), 23-48.
- Altunbay, M. (2015). *İlköğretim Türkçe dersi (6-7-8. sınıflar) öğretim programında yer alan temel becerilerin kazandırılmasında çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi (21. yüzyıl örnekleme)*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E., & Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı* (2. baskı). Sakarya Kitabevi.
- Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). *21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries*. (OECD Education Working Papers No. 41). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/218525261154>
- Arı, E., & Hüyüktepe, B. (2019). Sosyo-ekonomik göstergeler için çok değişkenli veri analizi: Türkiye için ampirik bir uygulama. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 7-20.
- Arslan, F. (2019). *Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme düzeyleri ve öz yönetimli öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Karma yöntem*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Aspin, D. N., & Chapman, J. D. (2000). Lifelong learning: Concepts and conceptions. *International Journal of Lifelong Education*, 19(1), 2-19. <https://doi.org/10.1080/026013700293421>

- Avcı, M. (2008). Bilimsel araştırmalarda veri toplama. O. Kılıç & M. Cinoğlu (Eds.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (1. baskı, s. 145-170). Lisans Yayıncılık.
- Aydın Çulha, M. (2022). 21. yüzyıl becerileri ve ölçme-değerlendirme. S. Büyükalın Filiz (Ed.), *21. yüzyıl becerilerinin eğitime yansımaları* içinde (1. baskı, s. 141-173). Pegem Akademi.
- Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 139-173. <https://doi.org/10.7822/egt41>
- Bal, H. (2001). *Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri*. (Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No. 20 Fen Edebiyat Fakültesi). Süleyman Demirel Üniversitesi Basımevi.
- Balkaş Yaşar, E. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri öz yeterlilik algıları ve STEM tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Barası, M. (2020). *2018 ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Boe, C. S. (2013). *Have 21st century skills made their way to the university classroom? a study to examine the extent to which 21st century skills are being incorporated into the academic programs at a small, private, Church-Related University*. [Unpublished doctoral dissertation]. Gardner-Webb University.
- Bozkurt, F. (2021). 21. yüzyıl becerileri açısından sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 34-64. <https://doi.org/10.9779/pauefd.688622>
- Boztepe, Ö., & Demirtaş, Z. (2018). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim memnuniyet düzeylerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(2), 327-335. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.275>
- Bryce, J., Frigo, T., McKenzie, P., & Withers, G. (2000). *The era of lifelong learning: Implications for secondary schools*. https://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=lifelong_learning
- Bulaç, E. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (15. baskı). Pegem Akademi.
- Candır Şimşek, H. (2020). *İstanbul üniversitesi sürekli eğitim merkezi'nde sertifika programlarına katılan kadınların hayat boyu öğrenme, sürekli eğitim merkezi ve çalışma hayatında kadın olgularına yönelik bakışları*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Cansız Aktaş, M. (2019). Nitel veri toplama teknikleri. H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Eds.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* içinde (2. baskı, s. 114-139). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052417867>
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. <https://doi.org/10.15869/itobiad.494286>

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (1. baskı). (Çev. Eds. E. Dinç & K. Kiroğlu). Pegem Akademi.
- Çelebi, M., & Sevinç, Ş. (2019, 26-27 Nisan). Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin yeterlik algılarının ve bu becerileri kullanım düzeylerinin belirlenmesi. 6. *Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Çınar, F. S. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılarının ve görüşlerinin incelenmesi (Çorum ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Çiftçi, B., & Bakar, M. H. D. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algılarının incelenmesi: (Nevşehir ili örneği). *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 44-60.
- Dağhan, G., Nuhoğlu Kibar, P., Menzi Çetin, N., Telli, E., & Akkoyunlu, B. (2017). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bakış açısından 21.yüzyıl öğrenen ve öğretmen özellikleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 215-235. <https://doi.org/10.17943/etku.305062>
- Demirel, M., & Yağcı, E. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 100-111.
- Deniz, S., & Büyükalan Filiz, S. (2022). 21. yüzyıl becerileri ve tarihi gelişimi. S. Büyükalan Filiz (Ed.), *21. yüzyıl becerilerinin eğitime yansımaları* içinde (1. baskı, s. 2-38). Pegem Akademi.
- Doğan, E. (2020). *Ortaöğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin yansımaları ve öğretmenlerin bu becerilere ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- DPT. (2001). *Sekizinci beş yıllık kalkınma planı: Hayatboyu eğitim veya örgün olmayan eğitim özel ihtisas komisyonu raporu*. Devlet Planlama Teşkilatı. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Hayatboyu-Egitim-veya-Orgun-Olmayan-Egitim-OIK-Raporu.pdf>
- Ecevit, T., & Kaptan, F. (2021). 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik tasarlanan argümantasyon destekli araştırma sorgulamaya dayalı öğretim modelinin betimlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 470-488. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2019056328>
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Anı Yayıncılık.
- Erdamar, G. (2020). Yaşam boyu öğrenme. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler* içinde (8. baskı, s. 221-237). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257052481>
- Erdamar, G., Demirkan, Ö., Saraçoğlu, G., & Alpan, G. (2017). Lise öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitsel internet kullanma öz-yeterlik inançları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 636-657. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.30227-326590>
- Erdoğan, D. (2020). *Türkçe öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.

- Ersoy, A., & Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834.
- Gelen, İ. (2002). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde düşünme becerilerini kazandırma yeterliklerinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 100-119.
- Güçlü, M. (2022). 21. yüzyıl becerileri için öğrenme ortaklığı. S. Büyükalan Filiz (Ed.), *21. yüzyıl becerilerinin eğitime yansımaları* içinde (1. baskı, s. 43-58). Pegem Akademi.
- Gültekin, G. S., & Yazar, F. B. (2021). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(11), 98-106. <https://doi.org/10.46872/pj.227>
- Güneş, F., & Deveci, T. (2021). *Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme* (5. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786058011458>
- Günüç, S., Odabaşı, H. F., & Kuzu, A. (2013). 21. yüzyıl öğrenci özelliklerinin öğretmen adayları tarafından tanımlanması: Bir twitter uygulaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 436- 455.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe-yöntem-analiz* (3. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Gürültü, E., Aslan, M., & Alcı, B. (2018). İlköğretim öğretmenlerinin yeterliliklerinin 21. yüzyıl becerileri ışığında incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (71), 543-560. <https://doi.org/10.16992/ASOS.13770>
- Güven, S., & Yıldırım, G. (2021). Lisansüstü öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(4), 465-489. <https://doi.org/10.34056/aujef.957386>
- Hamalı, D., Hamalı, S., & Taneri, P. O. (2020). Temel eğitimde 21. yüzyıl becerilerinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi. A. Ceylan, İ. Durmuş & S. Çeçen (Eds.), *Current debates on social sciences 4: Multidisciplinary studies* içinde (1. baskı, s. 94-107). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Haseski, H. İ. M. (2015). *Öğretim elemanlarına göre yaşamboyu öğrenme özelliklerini etkileyen faktörler: Anadolu üniversitesi örneği*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Hotaman, D. (2020). Ekonomik açıdan 21. yüzyıl becerileri. A. D. Öğretim Özçelik & M. N. Tuğluk (Eds.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri* içinde (4. baskı, s. 277-301). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052414699>
- Hürsen, Ç. (2011). *Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yaklaşımına yönelik görüş-tutum ve yeterlik algılarının değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- İpekşen, S., & Zorlu, Y. (2022). Fen bilimleri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri ile öğrenme biçimleri, öğrenme stilleri ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (17), 97-112. <https://doi.org/10.20860/ijoses.1107986>
- Keskinkılıç Kara, S. B. (2021). Hayat boyu öğrenmenin amacı, kapsamı ve tarihsel gelişimi. F. Ereş (Ed.), *Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme* içinde (3. baskı, s. 95-107). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052415658>

- Korkmaz, Ç. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam ve 21. yüzyıl öğrenen beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Kotluk, N., & Kocakaya, S. (2015). 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde dijital öyküler: Ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 354-363.
- Kozikoğlu, İ., & Altunova, N. (2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordama gücü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 522-531. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.293>
- Kösterelioğlu, İ. (2021). Yetişkin eğitimiyle ilgili yaklaşım ve modeller. F. Ereş (Ed.), *Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme* içinde (3. baskı, s. 43-72). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052415658>
- Kuş, E. (2009). *Nitel-nitel araştırma teknikleri* (3. baskı). Anı Yayıncılık.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications, Inc.
- MEB. (2014). *Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi ve eylem planı (2014-2018)*. http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (2. baskı). (Çev. Eds. S. Akbaba Altun & A. Ersoy). Pegem Akademi.
- Özdemir, Ü. (2022). *Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile 21.yüzyıl becerilerine ilişkin öz yeterlik algı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- P21. (2019a). *Framework for 21st century learning definitions*. <https://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>
- P21. (2019b). *Framework for 21st century learning*. <https://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (1. baskı). (Çev. Eds. M. Bütün & S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Pellegrino, J. W., & Hilton, M. L. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. National Academies Press.
- Polatcan, M., & Kılınç, A. Ç. (2018). Fenomenoloji ve araştırmalarda fenomenolojik yöntem. K. Beycioğlu., N. Özer & Y. Kondakçı (Eds.), *Eğitim yönetiminde araştırma* içinde (1. baskı, s. 391-409). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052415054>
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Samancı, O., & Ocakçı, E. (2017). Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 711-722.
- Soruklu, E. (2022). *Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- T.C. Resmi Gazete. (2002). *Başbakanlık mevzuatı geliştirme ve yayın genel müdürlüğü*. (Sayı. 24884). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/09/20020922.htm#3>

- Tan, M., & Temiz, B. K. (2003). Fen öğretiminde bilimsel süreç becerilerinin yeri ve önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 89-101.
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri* (1. baskı). Epsilon Yayıncılık.
- Teddle, C., & Tashakkori, A. (2020). *Karma yöntem araştırmalarının temelleri* (2. baskı). (Çev. Eds. Y. Dede & S. B. Demir). Anı Yayıncılık.
- Temiz, M. (2011, 22-23 Eylül). Düzey 2 sınıflandırmasında bölge içi gelişmişlik farklılıkları: TRB1 örneği. *1. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*. Fırat Kalkınma Ajansı, Malatya.
- Tonbuloğlu, B. (2020). Hayat boyu öğrenmede kalite uygulamaları. H. Kaygın., İ. Ç. Ulus & B. Çukurbaşı (Eds.), *Hayat boyu öğrenme teoriler, araştırmalar ve eğilimler* içinde (1. baskı, s. 371-407). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257228718>
- Topçu, M. S., & Çiftçi, A. (2020). 21. yüzyıl becerileri ve STEM. A. D. Öğretir Özçelik & M. N. Tuğluk (Eds.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri* içinde (4. baskı, s. 95-115). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052414699>
- Tutar, H., & Erdem, A. T. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları* (1. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Uçak, S., & Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında “21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi”. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 76-93. <https://doi.org/10.29065/usakead.690205>
- Washer, P. (2007). Revisiting key skills: A practical framework for higher education. *Quality in Higher Education*, 13(1), 57-67. <https://doi.org/10.1080/13538320701272755>
- Yalçın İncik, E. (2020). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve 21. yüzyıl öğretmen becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1099-1112. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-638602>
- Yavuz Konokman, G., & Ayçiçek, B. (2020). Hayat boyu öğrenme programlarına ilişkin farkındalık: Program geliştirme çerçevesinden. H. Kaygın., İ. Ç. Ulus & B. Çukurbaşı (Eds.), *Hayat boyu öğrenme teoriler, araştırmalar ve eğilimler* içinde (1. baskı, s. 317-347). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257228718>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2007). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2016). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 253-262.
- YÖK. (2021, 10 Ekim). <https://www.yok.gov.tr/>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The purpose of the research is to determine the perspectives of social studies teacher candidates on 21st century skills and lifelong learning. The research questions that meet the sub-objectives of the study are as follows:

- How do the preservice social studies teachers define 21st-century skills?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about which 21st-century skills they possess in order to deliver effective teaching as a 21st-century learner?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the extent to what the skills in the social studies curriculum promote 21st-century skills?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the significance of 21st-century skills?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the actions to be taken for the acquirement of 21st-century skills?
- How do the preservice social studies teachers define lifelong learning?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the contribution of lifelong learning to their lives?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the problems related to lifelong learning?
- Considering that learning is a lifelong process, what are the opinions of the preservice social studies teachers about ways to improve themselves in the professional field?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the correlation between 21st-century skills and lifelong learning?
- What are the opinions of the preservice social studies teachers about the benefits of 21st-century skills for lifelong learning?

Method

The phenomenological design, one of the qualitative research designs, was used in the study. The sample group of the study consisted of 120 first, second, third, and fourth-year preservice teachers who were studying in the Departments of Social Studies Education at the Faculties of Education in the Adıyaman, Ankara, Balıkesir, Bursa Uludağ, Çukurova, Erzincan Binali Yıldırım, Fırat, Gazi, Kırşehir Ahi Evran, Marmara, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Recep Tayyip Erdoğan, Sivas Cumhuriyet, and Süleyman Demirel universities during the 2021-2022 academic year. While determining the sample group, stratified sampling method among random sampling methods and maximum variation sampling method among purposive sampling methods were used. The interview method was used to collect the data. In the study, semi-structured interview technique and an interview form containing questions to obtain information in line with the purpose of the study were used. The content analysis was done to analyze the data.

Findings

The opinions of the preservice social studies teachers about the correlation between 21st-century skills and lifelong learning were taken. The preservice teachers stated that there was a correlation between 21st-century skills and lifelong learning and indicated mostly the sub-theme of “complementing each other” with the sixty-one loadings, the sub-theme of “providing continuity of each other” with fifty loadings, and the sub-theme of “supporting each other” with forty-six loadings.

When examining the opinions of the preservice social studies teachers, it was determined that the sub-theme of “using information and communication technologies” had the highest

number of loadings regarding the benefits of 21st-century skills for lifelong learning. The other sub-themes were listed as follows: “coping with the problems they face”, “communicating effectively”, “collaborating”, “being lifelong learners”, “assuming responsibility for their own learning”, “adapting to developing and changing life conditions”, “acquiring learning habit”, “being motivated to learn new things”, “being self-confident”, “being entrepreneurial”, “working in a planned and systematic manner”, “time management”, and “having different perspectives”.

Results and Discussion

It was concluded that the preservice social studies teachers reported a correlation between 21st-century skills and lifelong learning. The preservice teachers stated that this correlation is complementary for each other, maintains the continuity of each other, and supports each other.

It was determined that the preservice teachers stated the benefits of 21st-century skills for lifelong learning as using information and communication technologies, coping with the problems they face, communicating effectively, collaborating, being lifelong learners, assuming responsibility for their own learning, adapting to developing and changing life conditions, acquiring learning habit, being motivated to learn new things, being self-confident, being entrepreneurial, working in a planned and systematic manner, time management, and having different perspectives.

Recommendations are made based on the outcomes of this study.

- It is necessary for teachers and preservice teachers the teachers of the future to be lifelong learners who are open to innovation and learning, self-improving, knowledgeable, and well-equipped in their field and have the necessary professional skills and 21st-century skills in order to raise generations with 21st-century skills who can sustain the learning process lifelong. Accordingly, teachers should be a role model and guide students.

- National and international scientific activities such as panels, conferences, congresses, and symposiums can be organized for preservice teachers to follow all developments related to 21st-century skills and lifelong learning, to raise and improve their awareness on this topic, to interact with each other, and to exchange information. They can be encouraged to attend these activities.